

WYTYCZNE DOTYCZĄCE AFGANISTANU – AKTUALIZACJA II

Wrzesień 2025 r.

Wprowadzenie	1
Sytuacja w zakresie praw człowieka	2
Sytuacja humanitarna	4
Potrzeby w zakresie ochrony międzynarodowej	5
<i>Ograniczenia w ocenie potrzeb w zakresie ochrony międzynarodowej</i>	5
<i>Profile ryzyka</i>	8
Kobiety i dziewczęta	8
Afgańczycy powiązani z byłym rządem, siłami bezpieczeństwa lub ich sojusznikami	11
Dziennikarze i inni przedstawiciele mediów	13
Osoby (postrzegane jako) sprzeciwiające się de facto władzom lub krytykujące je	14
Członkowie mniejszości religijnych i mniejszości etnicznych	15
Afgańczycy (postrzegani jako osoby) o różnej orientacji seksualnej, tożsamości płciowej lub ekspresji płciowej (SOGIE)	17
Osoby zagrożone handlem ludźmi	17
<i>Dostępność ochrony</i>	18
<i>Możliwość wewnętrznej ucieczki lub relokacji</i>	18
<i>Przesłanki wyłączenia z ochrony</i>	18
Zmiana okoliczności jako podstawa nowych lub kolejnych wniosków	19
Ochrona czasowa	19
Łączenie rodzin	19
Powroty do Afganistanu	20

Wprowadzenie

1. Niniejsza aktualizacja zastępuje Wytyczne UNHCR dotyczące potrzeb w zakresie ochrony międzynarodowej osób uciekających z Afganistanu (aktualizacja I) z lutego 2023 r.¹
2. Ludność cywilna w Afganistanie nadal ponosi poważne skutki pogarszającej się sytuacji w zakresie praw człowieka i humanitarnej w kraju². Ponadto sytuacja w zakresie bezpieczeństwa pozostaje

¹ UNHCR, *Guidance Note on the International Protection Needs of People Fleeing Afghanistan (Update I)* [„Wytyczne UNHCR dotyczące potrzeb w zakresie ochrony międzynarodowej osób uciekających z Afganistanu (aktualizacja I)”, luty 2023, www.refworld.org/policy/countrypos/unhcr/2023/en/124216].

² Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”, 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 1, 97].

niestabilna; de facto władze talibów mierzą się ze zbrojnym oporem ze strony tzw. Państwa Islamskiego – Prowincji Chorasán (IS-KP) oraz kilku innych grup zbrojnych działających na terytorium kraju³. W okresie od 1 stycznia 2024 r. do 31 sierpnia 2025 r. w ramach projektu Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) udokumentowano 1 535 incydentów zbrojnych, eksplozji/zdalnych aktów przemocy oraz aktów przemocy wobec ludności cywilnej, które pociągnęły za sobą około 1 827 ofiar śmiertelnych wśród ludności cywilnej i niecywilnej, przy czym większość incydentów miała miejsce w prowincjach Kabul (347), Takhar (125) i Herat (119)⁴. Ofiarami cywilnymi są głównie osoby poszkodowane w wyniku użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED) oraz ataków samobójczych, które są najczęściej przeprowadzane przez IS-KP i wymierzone w de facto władze lub mniejszość szyicką w Afganistanie.⁵

Sytuacja w zakresie praw człowieka

3. De facto władze oskarżane są o poważne naruszenia praw człowieka, w tym egzekucje pozasądowe, arbitralne aresztowania i zatrzymania, tortury oraz inne formy niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, stosowane m.in. w ramach kar publicznych⁶, wobec osób powiązanych z byłym rządem, a także w celu egzekwowania surowych zasad moralności publicznej i dekrety religijnych⁷. Zgodnie z informacjami Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (OHCHR) „sytuacja w zakresie praw człowieka w Afganistanie pozostaje bardzo poważna – dotkliwe skutki gospodarcze i potrzeby humanitarne pogłębiły ubóstwo i niestabilność, kobiety i dziewczęta doświadczają coraz bardziej rygorystycznych ograniczeń, przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego i wolność mediów zostały poważnie ograniczone, a praworządność i instytucjonalna ochrona praw człowieka pozostają dalekie od standardów międzynarodowych”⁸.

³ Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 21 lutego 2025 r., S/2025/109, <https://docs.un.org/en/A/79/797>, pkt 18–21; Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 6 grudnia 2024 r., S/2024/876, www.ecoi.net/en/file/local/2120503/n2435924.pdf, pkt 13–18. Ponadto w marcu 2025 r. nasileniu uległy starcia między siłami pakistańskimi a afgańskimi wzdłuż spornego odcinka granicy między pakistańskim dystryktem Khyber a afgańską prowincją Nangarhar. Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 11 czerwca 2025 r., S/2025/372, www.ecoi.net/en/file/local/2126447/n2513359.pdf; Międzynarodowa Grupa Kryzysowa, *On Our Radar: Pakistan-Afghanistan* [„Na naszym radarze: Pakistan–Afganistan”], 7 marca 2025 r., www.crisisgroup.org/global/our-radar.

⁴ ACLED, Data Export Tool, dostęp: 15 września 2025 r., <https://acleddata.com/data-export-tool/>. „Od 1 lutego do 30 kwietnia 2025 r. ONZ odnotowała 2 299 incydentów związanych z bezpieczeństwem i ochroną, co stanowi wzrost o 3 proc. w porównaniu z analogicznym okresem w 2024 r. [...] Działania zbrojnej opozycji nie stanowiły istotnego zagrożenia dla kontroli terytorialnej sprawowanej przez talibów”, Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 11 czerwca 2025 r., S/2025/372, www.ecoi.net/en/file/local/2126447/n2513359.pdf, pkt 19–20. Zob. również, UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January - March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., www.ecoi.net/en/file/local/2127630/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 4–5.

⁵ Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 6 grudnia 2024 r., S/2024/876, www.ecoi.net/en/file/local/2120503/n2435924.pdf, pkt 25–27. IS-KP nadal atakuje szyitów, w większości należących do społeczności Hazara, i sufich oraz prowadzi przeciwko nim działania zbrojne. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 49.

⁶ „W drugiej połowie 2024 r. talibowie nadal nasilali stosowanie kar cielesnych, które stanowią tortury lub inne formy niehumanitarnego traktowania. W okresie od lipca do grudnia 2024 r. co najmniej 311 osób (264 mężczyzn i 47 kobiet) zostało ukaranych karami cielesnymi [...]. Zdecydowana większość otrzymała ponad 30 uderzeń batem oprócz kary pozbawienia wolności. [...] 13 listopada [2024 r.] de facto władze przeprowadziły swoją szóstą egzekucję publiczną – na stadionie w Gardez, w prowincji Paktiya”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 82–83.

⁷ Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 11 czerwca 2025 r., S/2025/372, www.ecoi.net/en/file/local/2126447/n2513359.pdf, pkt 74; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobiegania występkom”], 12 marca 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf; Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 6 grudnia 2024 r., S/2024/876, www.ecoi.net/en/file/local/2120503/n2435924.pdf, pkt 29–37; UNAMA, *De Facto Authorities’ Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 16–18. „W okresie od 1 stycznia do 31 marca sekcja ds. praw człowieka UNAMA udokumentowała co najmniej 23 przypadki arbitralnych aresztowań i zatrzymań oraz co najmniej pięć przypadków tortur i złego traktowania byłych urzędników państwowych i członków byłych afgańskich krajowych sił obrony i bezpieczeństwa (ANDSF), a także co najmniej sześć zabójstw byłych członków ANDSF”. UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January - March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., www.ecoi.net/en/file/local/2127630/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 6.

⁸ Rada Praw Człowieka ONZ, *The Human Rights Situation in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 4 lutego 2025 r., A/HRC/57/22, www.ecoi.net/en/file/local/2114653/g2416116.pdf, pkt 5. „Kryzys praw człowieka w Afganistanie stale się pogłębia od sierpnia 2021 r., kiedy talibowie przejęli władzę w Afganistanie”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 1.

4. Od 2021 r. de facto władze ogłosiły szereg edyktów i dekretoów, które znacząco ograniczyły prawa kobiet, w tym dostęp do zatrudnienia, edukacji oraz wolność wypowiedzi, zgromadzeń i przemieszczania się⁹. Większość z tych ograniczeń została usankcjonowana ustawą o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom (the Propagation of Virtue and the Prevention of Vice - "PVPV"), opublikowaną przez de facto władze 21 sierpnia 2024 r.¹⁰ Ponadto de facto władze represjonują osoby postrzegane jako przeciwnicy lub krytycy ich rządów, w tym dziennikarzy, obrońców praw człowieka, działaczy społeczeństwa obywatelskiego, naukowców, pisarzy i artystów, a także byłych urzędników państwowych i członków ich rodzin¹¹. Mniejszości etniczne i religijne nie są reprezentowane w strukturach faktycznych władz i doświadczają przemocy, dyskryminacji, nękania, arbitralnych aresztowań oraz wykluczenia społecznego¹². Osoby o różnej orientacji seksualnej, tożsamości płciowej, ekspresji płciowej i cechach płciowych (SOGIESC) były arbitralnie zatrzymywane, torturowane i poddawane karom cielesnym przez de facto władze¹³. Dzieci znajdują się w szczególnie trudnym położeniu, narażone na naruszenia praw człowieka, w tym stosowanie kar cielesnych, małżeństwa dzieci (których liczba rośnie), sprzedaż dzieci jako strategię przetrwania¹⁴, pracę dzieci oraz obrażenia spowodowane pozostałościami materiałów wybuchowych po wojnie¹⁵.
5. De facto władze nałożyły surowe ograniczenia dotyczące działalności mediów, między innymi poprzez zatrzymywanie dziennikarzy i cenzurowanie przekazów informacyjnych, co doprowadziło do powstania środowiska informacyjnego, w którym zarówno mieszkańcy Afganistanu, jak i społeczność międzynarodowa mają niewystarczający dostęp do informacji o wydarzeniach w kraju¹⁶. Wszystkie

⁹ UN Women, *Afghanistan: Ten Facts about the World's Most Severe Women's Rights Crisis* [„Afganistan: Dziesięć faktów dotyczących najpoważniejszego kryzysu przestrzegania praw kobiet na świecie”], 14 sierpnia 2025 r., www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2025/08/afghanistan-ten-facts-about-the-worlds-most-severe-womens-rights-crisis; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf; Instytut na rzecz Pokoju Stanów Zjednoczonych (USIP), *Tracking the Taliban's (Mis)Treatment of Women* [„Monitorowanie przypadków nękania kobiet przez talibów”], dostęp: 15 września 2025 r., www.usip.org/tracking-talibans-mistreatment-women.

¹⁰ „Ustawa o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom kodyfikuje wiele obowiązujących już dyrektyw i ograniczeń wydanych przez de facto władze w formie dekretoów, edyktów i instrukcji, rozszerzając niektóre z nich i wprowadzając nowe”. UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom oraz jej propagowaniu”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_april_2025.pdf, s. 2. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called "Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice"* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”]; 12 marca 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf.

¹¹ „Dziennikarze, aktywiści, naukowcy, pisarze i artyści są poważnie narażeni na arbitralne zatrzymania i złe traktowanie. [...] Skoordynowane tłumienie sprzeciwu rozciąga się na wszystkie obszary debaty publicznej, obejmując dziennikarzy i pracowników mediów, obrońców praw człowieka, członków społeczeństwa obywatelskiego i protestujących, naukowców, pisarzy, artystów, księgarzy i nauczycieli, a także członków ich rodzin”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 1, 24.

¹² Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 44–46. Zob. również Komisja Stanów Zjednoczonych ds. międzynarodowej wolności religijnej (USCIRF), *Afghanistan* [„Afganistan”], marzec 2025, [www.ecoi.net/en/file/local/2123503/Afghanistan 2025 USCIRF Annual Report.pdf](https://www.ecoi.net/en/file/local/2123503/Afghanistan%20USCIRF%20Annual%20Report.pdf), s. 12–13; Departament Stanu USA, *2023 Report on International Religious Freedom: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące wolności religijnej na szczeblu międzynarodowym: Afganistan”], 26 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111571.html.

¹³ Członkowie ich rodzin również stali się celem prześladowań. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 67–68.

¹⁴ „Inne skrajne strategie przetrwania obejmują wcześnie i przymusowe małżeństwa córek, żebractwo, sprzedaż organów lub dzieci, a nawet myśli samobójcze i samobójstwa”. Global Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update: Update on Protracted-Crisis and Climate-Related Protection Risks Trends, January-December 2024* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony: Najnowsze informacje na temat przedłużającego się kryzysu i tendencji w zakresie zagrożeń związanych z ochroną klimatu”], styczeń 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2121426/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 8. Zob. również RFE/RL, *Taliban's Ban on Organ Transplants Deprives Afghans of Lifesaving Treatment* [„Wprowadzenie zakazu dokonywania przeszczepów przez talibów pozbawia Afganczyków dostępu do metod leczenia ratujących życie”], 20 grudnia 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2120479.html; BBC, *Afghanistan: 'I Drug my Hungry Children to Help Them Sleep'* [„Afganistan: podaję substancje odurzające moim głodnym dzieciom, aby pomóc im zasnąć”], 24 listopada 2022 r., www.bbc.com/news/world-asia-63733683.

¹⁵ „Specjalny sprawozdawca wyraża zaniepokojenie pogarszającą się sytuacją dzieci w Afganistanie. Zmiana definicji dziecka przez talibów – tak że koniec dzieciństwa jest określany przez oznaki dojrzewania, a nie przez osiągnięcie 18. roku życia – narusza zobowiązania międzynarodowe i pozbawia dzieci ich prawa do odpowiedniej ochrony, wsparcia i opieki. Sytuację pogarsza utrzymujący się zakaz edukacji, pogłębiający się kryzys humanitarny, rosnąca liczba małżeństw dzieci, trwające nadużycia, takie jak bacha bazi, oraz niebezpieczna praca dzieci”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 54, zob. również pkt 55–58. Zob. również Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 21 lutego 2025 r., S/2025/109, <https://docs.un.org/en/A/79/797>, pkt 33; UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January - March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., www.ecoi.net/en/file/local/2127630/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 4–5.

¹⁶ UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 3, zob. również s. 4–5. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025,

media tworzone i nadawane w Afganistanie muszą być zgodne z prawem szariatu, a inspektorzy z Ministerstwa Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom mają uprawnienia do nadzorowania zarówno zachowania dziennikarzy i pracowników mediów, jak i treści przez nich publikowanych¹⁷. Represje faktycznych władz wobec społeczeństwa obywatelskiego oraz ścisła kontrola środowiska medialnego utrudniają dokumentowanie, weryfikację i zgłaszanie przypadków naruszeń praw człowieka¹⁸. Źródła informacji – w tym osoby udzielające wywiadów organizacjom humanitarnym lub praw człowieka, dziennikarze i pracownicy mediów – według doniesień stosują autocenzurę z obawy przed faktycznymi władzami¹⁹.

6. W lutym 2025 r. specjalny sprawozdawca ONZ ds. sytuacji praw człowieka w Afganistanie stwierdził, że „uważa za wysoce prawdopodobne, iż sytuacja ulegnie dalszemu pogorszeniu” oraz że „talibowie będą nasilać, rozszerzać i dalej utrzymywać ograniczenia wobec ludności Afganistanu, w szczególności kobiet i dziewcząt, a prawdopodobnie także wobec mniejszości religijnych i etnicznych, poddając ich coraz bardziej rozbudowanej dyskryminacji, segregacji i ucisku”²⁰.

Sytuacja humanitarna

7. Rosnący poziom braku bezpieczeństwa żywnościowego oraz pogłębiające się ubóstwo sprawiają, że niemal połowa populacji potrzebuje pomocy humanitarnej²¹. Choć po początkowym pogorszeniu koniunktury gospodarczej, które nastąpiło po przejęciu rządów przez de facto władze, odnotowano

www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 9–11; Reporterzy bez Granic, *Afghanistan: Press Freedom at its Lowest Point as Taliban Closed 12 Media Outlets in less than a Year* [„Afganistan: wolność prasy na najniższym poziomie w historii po zamknięciu 12 mediów na przestrzeni mniej niż roku”], 20 grudnia 2024 r., <https://rsf.org/en/afghanistan-press-freedom-its-lowest-point-taliban-closed-12-media-outlets-less-year>. „Erozja wolności mediów doprowadziła do znacznego ograniczenia dostępu społeczeństwa do wiarygodnych informacji – wielu mieszkańców polega obecnie na coraz bardziej cenzurowanych i kontrolowanych źródłach wiadomości”. Journalists for Human Rights, *Freedom of Afghan Media* [„Wolność afgańskich mediów”], sierpień 2024, <https://jhr.ca/wp-content/uploads/2024/08/REPORT-Media-Freedom-in-Afghanistan-Under-the-Taliban-Control-Final.pdf>, s. 20.

¹⁷ UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January - March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., www.ecoi.net/en/file/local/2127630/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 6; UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 3–5, 9. „De facto władze zakazują wszelkich publikacji, które uznają za sprzeczne z islamem lub prawem szariatu, obraźliwe wobec muzułmanów lub mające »negatywny wpływ« na opinię publiczną. Surowe egzekwowanie tych przepisów oraz ich nieprecyzyjny, szeroki zakres powodują, że ludzie zmuszeni są do autocenzury”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 32.

¹⁸ „Załamanie przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego poważnie utrudnia i komplikuje dokumentowanie naruszeń praw człowieka z powodu cenzury, autocenzury oraz odwetu wobec Afgańczyków i ich rodzin za współpracę z Organizacją Narodów Zjednoczonych, w tym w ramach mandatu specjalnego sprawozdawcy”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 27. Organizacja praw człowieka Rawadari zauważyła, że spadek liczby udokumentowanych przypadków naruszeń prawa do życia może „częściowo wynikać z poważnych ograniczeń dostępu do informacji, zwłaszcza dotyczących celowych, podejrzanym i pozasądowych egzekucji dokonywanych przez talibów. Talibowie uniemożliwiają rozpowszechnianie informacji o takich egzekucjach pozasądowych poprzez zastraszanie i groźby”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 9. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 9–11.

¹⁹ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobiegania występkom”], 12 marca 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 92–94; ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 12–14; UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 12–13. „Nawet Afgańczycy mieszkający za granicą stosują autocenzurę z obawy o bezpieczeństwo swoich rodzin w Afganistanie”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 26.

²⁰ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobiegania występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 88. „Rządy i dyskryminujące przepisy de facto władz Afganistanu pogłębiły kryzys humanitarny. Kobiety, dziewczęta, chłopcy, osoby z niepełnosprawnościami, przedstawiciele mniejszości, osoby starsze, młodzież, osoby wewnętrznie przesiedlone, powracający uchodźcy oraz inne grupy zagrożone doświadczają poważnych ograniczeń w zakresie swoich praw, swobody przemieszczania się i dostępu do życia publicznego”. Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-02/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 2.

²¹ „W 2025 r. prawie połowa populacji – około 22,9 miliona osób – będzie potrzebować pomocy humanitarnej, aby przeżyć, z powodu ograniczonej zdolności zaspokojenia zarówno długotrwałych, jak i pilnych potrzeb. Ponadto talibowie – de facto władze Afganistanu – konsekwentnie wprowadzają ograniczenia dotyczące praw człowieka, co zwiększa ryzyko naruszeń wobec kobiet, dziewcząt i chłopców, młodych ludzi oraz innych grup zagrożonych. Ograniczenia te utrudniają dostęp do podstawowych usług ratujących życie i możliwości zarobkowania, pogłębiają istniejące nierówności i co roku sprawiają, że coraz więcej osób potrzebuje pomocy humanitarnej”. Biuro ONZ ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej, *Afghanistan: Humanitarian Needs and Response Plan* [„Afganistan: plan działania w zakresie potrzeb humanitarnych i reagowania”], grudzień 2024, www.unocha.org/attachments/f27aee21-5770-46a5-9706-fa3a0f92f945/Afghanistan-Humanitarian-Needs-and-Response-Plan-2025.pdf, s. 3.

pewną poprawę ogólnej sytuacji ekonomicznej, miało to niewielki wpływ na codzienne życie Afgańczyków, z których wielu nadal boryka się z trudnościami w dostępie do podstawowych usług lub ich opłaceniu²². Ubóstwo nadal jest zjawiskiem powszechnym – szacuje się, że około 85% ludności utrzymuje się za mniej niż 1 USD dziennie²³. De facto władze ingerują w działania humanitarne i ograniczają dostęp organizacji humanitarnych, między innymi poprzez uniemożliwianie realizacji programów oraz żądanie dostępu do poufnych danych²⁴. W dniu 24 grudnia 2022 r. de facto władze zakazały kobietom pracy w krajowych i międzynarodowych organizacjach pozarządowych w Afganistanie, co dodatkowo wpłynęło na zakres udzielanej pomocy humanitarnej oraz jeszcze bardziej ograniczyło kobietom dostęp do wsparcia²⁵.

8. W okresie od 10 stycznia 2024 r. do 18 sierpnia 2025 r. powodzie dotknęły w Afganistanie około 195 696 osób we wszystkich prowincjach kraju²⁶. Inne klęski żywiołowe – takie jak susze, trzęsienia ziemi i osuwiska – również spowodowały przemieszczenia ludności wewnątrz Afganistanu²⁷. W dniu 31 sierpnia 2025 r. wschodnią część Afganistanu nawiedziło trzęsienie ziemi o sile 6,0 stopni w skali Richtera, w wyniku którego zginęły co najmniej 2 164 osoby, a co najmniej 3 428 zostało rannych. Zniszczenia spowodowane przez trzęsienie ziemi i kilka silnych wstrząsów wtórnych doprowadziły do sytuacji, w której około pół miliona osób potrzebuje wsparcia humanitarnego²⁸.

Potrzeby w zakresie ochrony międzynarodowej

9. UNHCR w dalszym ciągu apeluje do wszystkich państw, aby umożliwiły cywilom uciekającym z Afganistanu dostęp do swojego terytorium, zagwarantowały prawo do ubiegania się o ochronę międzynarodową oraz zapewniły pełne poszanowanie zasady *non-refoulement* (zakazu zwracania) w każdym przypadku. UNHCR wzywa państwa do rejestrowania wszystkich osób przybywających w poszukiwaniu ochrony międzynarodowej i do wydawania każdej z nich stosownego potwierdzenia rejestracji. Wszystkie wnioski obywateli Afganistanu oraz osób, dla których Afganistan był miejscem stałego pobytu ubiegających się o ochronę międzynarodową należy rozpatrywać w sposób

²² „Po dwóch latach znacznego spadku gospodarczego produkt krajowy brutto wzrósł o 2,7% w roku fiskalnym 2023, odzyskując zaledwie 10% PKB utraconego w poprzednich dwóch latach. [...] Afgańczycy wciąż zmagają się z ubóstwem, bezrobociem, brakiem bezpieczeństwa żywnościowego oraz brakiem dostępu do opieki zdrowotnej i edukacji”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 93. Zob. również Bank Światowy, *The World Bank in Afghanistan* [„Bank Światowy w Afganistanie”], dostęp: 15 września 2025 r., www.worldbank.org/en/country/afghanistan/overview.

²³ UNDP, „Approximately 85 Percent of Afghans Live on less than One Dollar a Day.” [„Okolo 85 procent Afgańczyków żyje za mniej niż jednego dolara dziennie”], 10 stycznia 2024 r., www.undp.org/stories/approximately-85-percent-afghans-live-less-one-dollar-day.

²⁴ Najczęściej zgłaszane przypadki ograniczania dostępu pomocy humanitarnej wynikają z bezpośrednich ingerencji, ograniczeń dotyczących zatrudniania kobiet, ingerencji w proces rekrutacji oraz żądań dostępu do poufnych danych. Zob. OCHA, *Afghanistan: Humanitarian Access Snapshot* [„Afganistan: obraz sytuacji w zakresie dostępności pomocy humanitarnej”], 18 lutego 2025 r., <http://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-humanitarian-access-snapshot-january-2025>; OCHA, *Afghanistan: Humanitarian Access Snapshot* [„Afganistan: obraz sytuacji w zakresie dostępności pomocy humanitarnej”], 16 stycznia 2025 r., <https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-humanitarian-access-snapshot-december-2024>.

²⁵ „[...] zakaz pracy kobiet w organizacjach pozarządowych i agencjach ONZ ograniczył kobietom i dziewczętom dostęp do podstawowych usług, w tym opieki zdrowotnej, edukacji, żywienia i ochrony. [...] Ponad 70% kobiet deklaruje, że ma trudności z uzyskaniem pomocy humanitarnej, a znaczna część przypisuje to brakowi kobiet wśród pracowników humanitarnych oraz kulturowym ograniczeniom mobilności”. UN Women, *Women and Girls in Crisis: 2024 Gender Analysis of Humanitarian Sectors in Afghanistan* [„Kobiety i dziewczęta w kryzysie: analiza sektorów humanitarnych w Afganistanie pod kątem płci w 2024 r.”], 27 kwietnia 2025 r., <https://reliefweb.int/report/afghanistan/women-and-girls-crisis-2024-gender-analysis-humanitarian-sectors-afghanistan>, s. 5, zob. również s. 12–14. Choć de facto władze w przeszłości udzielały pewnych zwolnień z tego zakazu, były one często lokalne lub czasowe i stanowiły dodatkową przeszkodę dla organizacji humanitarnych. W innych przypadkach de facto władze groziły cofnięciem licencji lub postawieniem zarzutów organizacjom, które nie podporządkowały się przepisom. UN Women, *Afghanistan: Gender Country Profile 2024* [„Afganistan: profil sytuacji w obszarze płci w państwie w 2024 r.”], 7 czerwca 2024 r., www.unwomen.org/sites/default/files/2024-06/Afghanistan%20Gender%20Profile%202024.pdf, s. 22. Według doniesień ustawa o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom o zostawia jeszcze mniej przestrzeni na negocjacje lub wyjątki. UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom oraz jej propagowania”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_april_2025.pdf, s. 5, 11–12. We wrześniu 2025 r. de facto władze ponownie zaostryły ograniczenia dotyczące pracy kobiet w strukturach ONZ. UN News, *Afghanistan: Lifesaving Services Cut as Taliban Bars Women Aid Workers* [„Afganistan: ograniczenie dostępu do usług ratujących życie po wprowadzeniu przez talibów zakazu pełnienia funkcji pracowników służb opieki przez kobiety”], 12 września 2025 r., <https://news.un.org/en/story/2025/09/1165832>.

²⁶ OCHA, *Afghanistan: Overview of Natural Disasters* [„Afganistan: przegląd klęsk żywiołowych”], dostęp 15 września 2025 r., <https://response.reliefweb.int/afghanistan/natural-disasters-dashboards>. „Afganistan jest wysoce podatny na skutki zmiany klimatu i znajduje się wśród krajów najbardziej narażonych na coraz częstsze, intensywniejsze i bardziej niszczycielskie katastrofy”. Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-02/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 5.

²⁷ Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM), *Afghanistan Climate and Vulnerability Assessment: Population and Mobility* [„Ocena Afganistanu pod kątem klimatu i podatności na zagrożenia: ludność i mobilność”], marzec 2025, <https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-climate-vulnerability-assessment-population-and-mobility-march-2025>, s. 10.

²⁸ UN News, *Afghanistan: Lifesaving Services Cut as Taliban Bars Women Aid Workers* [„Afganistan: ograniczenie dostępu do usług ratujących życie po wprowadzeniu przez talibów zakazu pełnienia funkcji pracowników służb opieki przez kobiety”], 12 września 2025 r., <https://news.un.org/en/story/2025/09/1165832>; Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), *Earthquake in Eastern Afghanistan: WHO Situation Report No. 9* [„Trzęsienie ziemi we wschodnim Afganistanie: sprawozdanie WHO dotyczące aktualnej sytuacji nr 9”], 11 września 2025 r., <https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-earthquake-who-situation-report-no-9-11-september-2025>.

sprawiedliwy i skuteczny, zgodnie z międzynarodowym i regionalnym prawem uchodźczym oraz innymi właściwymi standardami prawnymi.

10. Powszechny kryzys humanitarny, który dotyka Afganistan, nie może przysłonić sytuacji powszechnych naruszeń praw człowieka w tym kraju. Ze względu na skalę kryzysu humanitarnego Afgańczycy opuszczający kraj mogą w pierwszej kolejności wskazywać swoje bezpośrednie potrzeby przetrwania jako główny powód ucieczki. Jednakże potrzeby w zakresie ochrony uchodźców mogą istnieć równolegle, a przeprowadzenie dokładnej oceny potrzeb w zakresie ochrony międzynarodowej Afgańczyków ubiegających się o nią, nie powinno być wykluczone. W odniesieniu do zasady współodpowiedzialności za ciężar dowodu, UNHCR apeluje do decydentów, by zapewnili wnioskodawcom możliwość pełnego i szczegółowego przedstawienia powodów, które zmusiły ich do opuszczenia Afganistanu lub powodów, dla których nie mogą do niego powrócić, w tym ewentualnych obaw przed prześladowaniami po powrocie.

Ograniczenia w ocenie potrzeb w zakresie ochrony międzynarodowej

11. Pomimo przyjęcia niektórych ustaw de facto władze Afganistanu w dalszym ciągu sprawują rządy głównie za pomocą dekretów, z pominięciem procesu parlamentarnego²⁹. Ten sposób zarządzania charakteryzuje się niepewnością, arbitralnością i lekceważeniem zasad praworządności³⁰. [Z danych] do marca 2025 r. status ustaw przyjętych przez poprzedni rząd pozostaje niejasny³¹, podczas gdy de facto władze stopniowo wprowadzają represyjne działania ograniczające prawa i przywracają publiczne kary cielesne, takie jak chłosta, amputacje czy egzekucje³².
12. W odniesieniu do praw kobiet de facto władze opracowały projekt ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom w ramach konsultacji z uczonymi religijnymi, ekspertami i innymi częściami struktur władzy, jednak w konsultacjach uczestniczyły wyłącznie osoby powiązane z talibami, a szersza społeczność nie miała możliwości zgłoszenia uwag ani reakcji przed jej publikacją i wejściem w życie³³. Ustawa o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom, zamiast wprowadzać jasność, pogłębiła brak pewności prawa, ponieważ zawiera „obszerne i nieprecyzyjne sformułowania”, które „dają nadmierną swobodę w decydowaniu, co jest dozwolone, a co zakazane, co może prowadzić do

²⁹ Hamoon, W., Krawchenko, B., i Krawchenko, T. (2025). „Governance and Public Administration under the Taliban” [„Zarządzanie i administracja publiczna pod rządami talibów”], *Asian Affairs*, 56(1), 87–111. <https://doi.org/10.1080/03068374.2024.2446960>. Od października 2022 r., kiedy przywódca talibów wydał dekret dotyczący ustawodawstwa, do połowy 2025 r. de facto władze przyjęły 10 ustaw. Niemniej jednak nadal polegają one na edyktach i dekreтах w celu doprecyzowania i rozszerzenia prawa, a każda ustawa musi zostać zatwierdzona przez przywódcę talibów. Według Fundacji Heinricha Bölla, przywódcy talibów „wydaje się nie wykazywać zainteresowania żadnym innym modelem sprawowania władzy poza wydawaniem dekretów, które ucieleśniają jego polecenia”. Heinrich-Böll-Stiftung, *Afghanistan: Ruling by Decree* [„Afganistan: rządzenie za pomocą dekretów”], kwiecień 2024, www.boell.de/sites/default/files/importedFiles/2024/04/11/ruling-by-decree-hbs-afpak_0.pdf, s. 6. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf, pkt 24–26. „Od marca 2023 r. biuro prokuratora generalnego zostało przemianowane i przekształcone w Wysoką Dyrekcję ds. Nadzoru i Egzekwowania Dekretów i Edyktów, która nadzoruje wszystkie struktury faktycznych władz w zakresie wdrażania dekretów, edyktów i instrukcji wydanych przez przywódcę talibów”. UNAMA, *De Facto Authorities’ Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 4.

³⁰ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 86–92; ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban’s Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 75–78; UNAMA, *De Facto Authorities’ Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 16–22.

³¹ „Po przejęciu władzy talibowie zawiesili obowiązywanie konstytucji z 2004 r. i ogłosili przegląd ustaw uchwalonych w okresie Republiki pod kątem ich zgodności z prawem szariatu i tradycjami afgańskimi. Status wcześniejszego ustawodawstwa pozostaje niejasny, co prowadzi do braku pewności i spójności prawnej”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 32. Zob. również UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom oraz jej propagowaniu”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_april_2025.pdf, s. 5.

³² „Od początku 2025 r. wykonano co najmniej 213 kar [cielesnych] (169 wobec mężczyzn i 44 wobec kobiet), a w ciągu kilku dni po egzekucjach publicznych co najmniej 19 osób (14 mężczyzn i 5 kobiet) zostało wychłostanych”. OHCHR, *Afghanistan Must Immediately Stop Public Executions and Corporal Punishment: UN Experts* [„Eksperti ONZ: Afganistan musi natychmiast zaprzestać publicznych egzekucji i publicznego wymierzania kar cielesnych”], 17 kwietnia 2025 r., www.ohchr.org/en/press-releases/2025/04/afghanistan-must-immediately-stop-public-executions-and-corporal-punishment. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 82.

³³ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu złu”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 29–30.

arbitralnego, dyskryminacyjnego stosowania prawa lub jego nadużycia”³⁴. Ponadto w ustawie umieszczono liczne przypisy w języku arabskim, którego większość Afgańczyków nie zna, co dodatkowo utrudnia zrozumienie jej treści i uzasadnień³⁵.

13. Z doniesień wynika, że egzekwowanie dekretów, edyktów, a nawet ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom różni się w zależności od regionu, lokalnego przywództwa i indywidualnych ustaleń z de facto władzami³⁶. UNAMA odnotowała jednak, że de facto władze wyraźnie zamierzają stosować ustawę o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom w całym kraju i wprowadziły „rozbudowany system egzekwowania”, obejmujący m.in. komitety prowincjonalne oraz zwiększoną obecność inspektorów Ministerstwa Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom³⁷. Talibowie monitorują przestrzeganie przepisów w całym kraju, między innymi za pomocą zaawansowanych technik i technologii nadzoru³⁸.
14. Brak przejrzystych i jasnych procedur dotyczących ogłaszania edyktów, dekretów i ustaw, połączony z egzekwowaniem surowych kar za ich naruszenie, sprawia, że mieszkańcy Afganistanu żyją w stanie niepewności co do tego, jakie zachowania są obecnie, lub będą wkrótce, zakazane³⁹. Jak stwierdził specjalny sprawozdawca ONZ ds. praw człowieka w Afganistanie, ludność „żyje w poczuciu braku pewności prawnej oraz w atmosferze nadzoru i strachu z powodu surowego i niekonsekwentnego egzekwowania przepisów, w tym poprzez stosowanie kar cielesnych i kary śmierci”⁴⁰. Szczególnie w przypadku afgańskich kobiet ta niepewność pogłębia trwający kryzys zdrowia psychicznego, który doprowadził do osłabienia więzi społecznych i rodzinnych⁴¹.
15. Oprócz braku pewności prawa występują poważne trudności w monitorowaniu praw człowieka i pomocy humanitarnej, które uniemożliwiają uzyskanie pełnego obrazu sytuacji w Afganistanie⁴².

³⁴ Ibid., pkt 33.

³⁵ Ibid., pkt 43. Obowiązkowe stosowanie źródeł arabskich miało już wpływ na przebieg postępowań sądowych: „[p]rawnicy poinformowali również specjalnego sprawozdawcę, że de facto władze poleciły odwoływanie się do źródeł prawa szariatu, które nie są dostępne w językach narodowych Dari ani Paszto, co utrudnia przedstawicielom zawodów prawniczych i zwykłym obywatelom nieznającym arabskiego zrozumienie pochodzenia lub znaczenia prawa. Prowadzi to do braku przejrzystości i często arbitralnego stosowania przepisów prawa”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], A/79/330, 30 sierpnia 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2118768/n2425329.pdf, pkt 62.

³⁶ ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 25–35; UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom oraz jej propagowaniu”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_aprill_2025.pdf, s. 6–7, 9. Przy czym: „[c]hociaż egzekwowanie [ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom] było nierównomierne, ogólna tendencja zmierza w kierunku ujednolicenia”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called "Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice"* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 78.

³⁷ UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobiegania występkom oraz jej propagowania”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_aprill_2025.pdf, s. 2–3, 7–8.

³⁸ De facto władze posiadają podobno zaawansowane możliwości inwigilacji w Kabul i w całym kraju, w tym sieć informatorów, dostęp do kamer monitoringu (CCTV), możliwość przeszukiwania urządzeń mobilnych oraz monitorowania mediów społecznościowych. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 2, 26. Zob. również BBC, *Inside the Taliban's Surveillance Network Monitoring Millions* [„Wewnątrz talibskiej sieci nadzoru wykorzystywanej do monitorowania życia milionów”], 27 lutego 2025 r., www.bbc.com/news/articles/cjev9kzxeqqo.

³⁹ ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 23–28; UNAMA, *De Facto Authorities' Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 2, 6, 22–23.

⁴⁰ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 2. Przykładowo dla dziennikarzy i pracowników mediów „niejasność i niepewność procedur dotyczących ustalania naruszeń doprowadziły do powszechnej autocenzury wynikającej ze strachu przed złamaniem tych niepisanych zasad”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 13.

⁴¹ „Niepewność co do przyszłości, stopniowe ograniczanie podstawowych wolności, system opieki zdrowotnej, który w dużej mierze załamał się po wycofaniu międzynarodowego finansowania, oraz masowe opuszczanie kraju przez młodych specjalistów i przymusowe przesiedlenia powodują, że afgańskie kobiety doświadczają narastającego i niebezpiecznego kryzysu zdrowia psychicznego”. M. Safi i A.M. Rivas, *The Mental Health Crisis among Afghan Women and Girls* [„Kryzys zdrowia psychicznego wśród afgańskich kobiet i dziewcząt”], grudzień 2023, https://media.odi.org/documents/The_mental_health_crisis_among_Afghan_women_and_girls_mh6O2uX.pdf, s. 6, zob. również s. 11–14. Zob. również Malala Fund, *Here's How Afghan Girls and Women Say the Taliban's New "Vice and Virtue" Laws Affect their Daily Lives* [„Afgańskie kobiety i dziewczęta ujawniają, w jaki sposób wprowadzone przez talibów nowe praw dotyczące cnót i występków wpływa na ich codzienne funkcjonowanie”], 4 grudnia 2024 r., <https://malala.org/news-and-voices/afghan-women-share-how-life-has-changed-under-new-taliban-edicts>.

⁴² Według UNAMA istnieje „prawdopodobne niedoszacowanie [naruszeń praw człowieka] z uwagi na ograniczenia w dostępie do informacji”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024,

Ograniczenia działalności społeczeństwa obywatelskiego i wolności mediów, w połączeniu z autocenzurą wynikającą ze strachu, pogłębiają ten brak informacji⁴³. Osoby, które zwracają się do mediów lub organizacji praw człowieka, aby wyrazić krytykę wobec de facto władz, narażają się – według doniesień – na groźby i represje z strony de facto władz⁴⁴. Programy mające na celu pomoc kobietom i dziewczętom, takie jak monitorowanie przemocy ze względu na płeć lub udzielanie pomocy ofiarom, napotykają poważne ograniczenia i często nie są w stanie gromadzić danych wrażliwych⁴⁵. W niektórych przypadkach de facto władze domagają się dostępu do takich informacji⁴⁶. Zgodnie z danymi Protection Cluster, [g]romadzenie danych i prowadzenie spraw okazały się trudne dla organizacji zajmujących się ochroną humanitarną ze względu na ciągłe ingerencje i ograniczenia ze strony [de facto władz]; [...] zebrane dane mogą nie dawać jednoznacznej oceny skali [...] zagrożeń⁴⁷. Nawet w przypadkach gdy monitorowanie jest możliwe, informatorzy i beneficjenci często stosują autocenzurę z obawy przed konsekwencjami⁴⁸.

16. Biorąc pod uwagę istniejące przeszkody w zakresie gromadzenia i przekazywania informacji w Afganistanie, naruszenia i nadużycia praw człowieka pozostają często nieudokumentowane i niezgłoszone. UNHCR apeluje do decydentów, aby uwzględniali niepewność i nieprzewidywalność, jakie cechują sposób wydawania dekretów przez de facto władze, a także utrzymującą się niejasność dotyczącą obowiązywania wcześniejszych przepisów prawnych Afganistanu oraz brak pełnych informacji o kraju pochodzenia. Decydenci nie mogą wyciągać negatywnych wniosków z braku informacji, biorąc pod uwagę ograniczenia w możliwościach wykonywania swoich funkcji przez organizacje zajmujące się prawami człowieka i organizacje humanitarne oraz media w Afganistanie.

Profile ryzyka

17. Na podstawie dostępnych raportów dotyczących powszechnych naruszeń praw człowieka w

www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 7; UNAMA, *De Facto Authorities' Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 4. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 9–18; Rawadari, *Intimidation, Repression and Censorship: The Status of Access to Information and Freedom of Expression in Afghanistan* [„Zastraszanie, represje i cenzura: status dostępu do informacji i wolności wypowiedzi w Afganistanie”], maj 2024, <https://rawadari.org/reports/intimidation-repression-and-censorship-the-status-of-access-to-information-and-freedom-of-expression-in-afghanistan/>, s. 5, 9–10.

⁴³ „Zgodnie z badaniem przeprowadzonym przez Afgański Związek Dziennikarzy (ANJU) we wrześniu 2023 r. tylko 1% spośród 433 ankietowanych dziennikarzy oceniło dostęp do informacji w Afganistanie jako dobry”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 19, zob. również s. 12–20. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 9–10; Rawadari, *Intimidation, Repression and Censorship: The Status of Access to Information and Freedom of Expression in Afghanistan* [„Zastraszanie, represje i cenzura: status dostępu do informacji i wolności wypowiedzi w Afganistanie”], maj 2024, <https://rawadari.org/reports/intimidation-repression-and-censorship-the-status-of-access-to-information-and-freedom-of-expression-in-afghanistan/>, s. 16–23.

⁴⁴ „Wyniki badań organizacji Rawadari wskazują, że dostęp do informacji w pierwszej połowie 2024 r. był znacznie trudniejszy niż w analogicznym okresie 2023 r. z powodu nasilenia ograniczeń nałożonych przez talibów. [...] GDI [faktyczna Generalna Dyrekcja ds. Wywiadu] wzywa aktywistów, dziennikarzy i obrońców praw człowieka i zmusza ich do podpisywania zobowiązań o zaprzestaniu przekazywania informacji mediom i organizacjom praw człowieka. Rozmówcy organizacji Rawadari poinformowali, że talibowie grozili im aresztowaniem i torturami, jeśli przekażą jakiegokolwiek informacje mediom lub organizacjom broniącym praw człowieka. W rzeczywistości Rawadari udokumentowała przypadki, w których krewni ofiar byli aresztowani i więzieni za rozmowy z mediami i organizacjami praw człowieka. Panująca atmosfera strachu i nieufności zmusiła obywateli, zwłaszcza ofiary i świadków, do milczenia”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 6–7.

⁴⁵ Specjalny inspektor generalny USA ds. odbudowy Afganistanu (SIGAR), *Combating Violence Against Women in Afghanistan: State and USAID Can't Fully Determine Impacts of U.S. Efforts Without Developing Goals and Increasing Site Visits* [„Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet w Afganistanie: państwo i USAID nie są w stanie w pełni oszacować wysiłków podejmowanych przez Stany Zjednoczone bez wyznaczenia konkretnych celów i zwiększenia częstotliwości wizyt na miejscu”], listopad 2024, www.sigar.mil/Portals/147/Files/Reports/Audits-and-Inspections/Financial-Audits/SIGAR-25-03-AR.pdf, s. 4, 16. Jeśli chodzi o wyzwania związane z gromadzeniem danych z podziałem na płeć, zob. UN Women, *Afghanistan: Gender Country Profile 2024* [„Afganistan: profil sytuacji w obszarze płci w państwie w 2024 r.”], 7 czerwca 2024 r., www.unwomen.org/sites/default/files/2024-06/Afghanistan%20Gender%20Profile%202024.pdf, s. 11. Zob. również Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 21 lutego 2025 r., S/2025/109, <https://docs.un.org/en/A/79/797>, pkt 57.

⁴⁶ „Od stycznia do października 2024 r. zgłoszono 84 incydenty przemocy wobec pracowników humanitarnych, ich mienia i obiektów [...]”; 15 incydentów dotyczyło groźb wobec personelu, w tym żądań udostępnienia danych wrażliwych”. OCHA, *Afghanistan: Humanitarian Needs and Response Plan* [„Afganistan: plan działania w zakresie potrzeb humanitarnych i reagowania”], grudzień 2024, www.unocha.org/attachments/f27aee21-5770-46a5-9706-fa3a0f92f945/Afghanistan-Humanitarian-Needs-and-Response-Plan-2025.pdf, s. 32.

⁴⁷ Protection Cluster, *Afghanistan Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2121426/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 18.

⁴⁸ ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 9–18.

Afganistanie, w tym - w ramach działań monitorujących UNHCR - informacji przekazanych UNHCR przez Afgańczyków uciekających z kraju lub już przebywających za granicą można stwierdzić, że wielu Afgańczyków będzie potrzebowało objęcia ochroną międzynarodową. Poniższa lista profili nie stanowi wyczerpującego zestawienia wszystkich grup osób, które mogą mieć uzasadnione obawy przed prześladowaniami. Każdy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej należy rozpatrywać indywidualnie, z uwzględnieniem przedstawionych dowodów oraz wszystkich dostępnych informacji o kraju pochodzenia. UNHCR podkreśla, że członkowie rodzin oraz osoby blisko związane z osobami narażonymi na prześladowania również często znajdują się w grupie ryzyka⁴⁹.

Kobiety i dziewczęta

18. Wydawane stopniowo od 2021 r. edykty i dekrety zakazały m.in.: uczęszczania kobiet i dziewcząt do szkół średnich i na uniwersytety oraz nauczania w tych instytucjach⁵⁰; nakazały zasłanianie twarzy – w niektórych przypadkach także przez dziewczęta – oraz całkowite zakrywanie ciała w niektórych prowincjach; wprowadziły obowiązek towarzystwa męskiego opiekuna (*mahram*) podczas wychodzenia z domu, podróżowania lub korzystania z transportu publicznego; doprowadziły do zamknięcia publicznych łaźni dla kobiet; zakazały kobietom wstępu do parków, na siłownie i do uprawiania sportu; ograniczyły zatrudnienie kobiet w służbie publicznej, co w praktyce zmusiło wiele z nich do rezygnacji z pracy w różnych sektorach; zabroniły organizacjom pozarządowym – krajowym i zagranicznym – zatrudniania kobiet; oraz wprowadziły ograniczenia w działalności humanitarnej, obejmujące m.in. programy pomocy dla ofiar przemocy ze względu na płeć⁵¹. Brak jasności co do zakresu i sposobu wdrażania tych edyktów i dekretoów doprowadziła do powstania „klimatu niepewności, strachu i zastraszenia”⁵².
19. Jak wskazano powyżej, w sierpniu 2024 r. de facto władze przyjęły ustawę o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom, która sformalizowała wiele edyktów i dekretoów ogłoszonych różnymi środkami przekazu od 2021 r. oraz wzmocniła ich egzekwowanie, a jednocześnie ustanowiła surowe przepisy dotyczące zachowania⁵³. Mimo to de facto władze nadal wprowadzają kolejne ograniczenia za pośrednictwem mediów społecznościowych lub ustnych poleceń⁵⁴. Funkcjonariusze de facto

⁴⁹ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf, pkt 85; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 68. Organizacja Rawadari z siedzibą w Wielkiej Brytanii ustaliła, że w 2024 r. członkowie rodzin byłych urzędników rządowych byli zabijani przez nieznaną sprawcę, a ofiary i ich rodziny były powstrzymywane przed kontaktami z mediami lub karane za przekazywanie informacji o naruszeniach. Członkowie rodzin przeciwników i krytyków talibów byli aresztowani i znikali bez wieści. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 7, 9, 11–12, 14.

⁵⁰ UNICEF, *As New School Year Starts in Afghanistan, almost 400,000 more Girls Deprived of their Right to Education, Bringing Total to 2.2 Million*, *Statement by UNICEF Executive Director Catherine Russell on the Third Anniversary of the Ban on Secondary Education for Girls in Afghanistan* [„W chwili rozpoczęcia nowego roku szkolnego w Afganistanie niemal 400 000 kolejnych dziewcząt zostało pozbawionych prawa do edukacji, przez co ich łączna liczba wzrosła do 2,2 mln – oświadczenie dyrektora wykonawczej UNICEF Catherine Russell wygłoszone z okazji trzeciej rocznicy wprowadzenia zakazu uczęszczania przez dziewczęta do szkół średnich”], 21 marca 2025 r., www.unicef.org/press-releases/new-school-year-starts-afghanistan-almost-400000-more-girls-deprived-their-right.

⁵¹ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf; USIP, *Tracking the Taliban's (Mis)Treatment of Women* [„Monitorowanie przypadków nękania kobiet przez talibów”], dostęp: 15 września 2025 r., www.usip.org/tracking-talibans-mistreatment-women; UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: October-December 2024 Update* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: październik–grudzień 2024 r.”], 28 stycznia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_situation_in_afghanistan_october_-_december_2024_-_english_0.pdf, s. 9.

⁵² „Polecenia wydawane są w różnej formie – często jedynie ustnie – i w niektórych przypadkach brak im jasności, spójności oraz pewności prawnej. Nieprzestrzeganie któregokolwiek z tych poleceń może niekiedy prowadzić do surowych kar. Niejasności i niespójności dotyczące wydawanych poleceń, ich nieprzewidywalność, surowość i nieproporcjonalność kar za nieposłuszeństwo, a także środki ograniczające mające regulować zachowanie jednostek w sferze prywatnej, przyczyniają się do powstania klimatu strachu i zastraszenia”. UNAMA, *De Facto Authorities' Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 2–3.

⁵³ „Po opublikowaniu ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkomw Dzienniku Urzędowym Afganistanu 21 sierpnia [2024 r.] de facto Ministerstwo Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom zintensyfikowało działania na rzecz zapewnienia przestrzegania jej przepisów, m.in. poprzez szkolenia i zwiększenie liczby inspektorów”. Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 6 grudnia 2024 r., S/2024/876, www.ecoi.net/en/file/local/2120503/n2435924.pdf, pkt 6. Zob. również Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-02/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 4.

⁵⁴ Na przykład w grudniu 2024 r. przywódca talibów wydał dekret dotyczący nowego budownictwa mieszkalnego, w którym zalecił także, by w istniejących domach zasłaniać okna kuchenne, „aby sąsiedzi nie mogli widzieć kobiet przez okna”. Le Monde, *Taliban Assault on Women's Rights*

Ministerstwa Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom wymierzają kary i stosują przemoc wobec osób uznanych za niestosujące się do ograniczeń, w tym „groźby, arbitralne aresztowania i zatrzymania [oraz] nadmierne użycie siły”⁵⁵. W sierpniu 2024 roku de facto władze poinformowały, że od sierpnia 2023 r. Ministerstwo Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom zatrzymało 13 000 osób za „naruszanie zasad moralności”⁵⁶. Według doniesień funkcjonariusze ministerstwa interpretują przepisy w sposób szeroki i stosują bardziej rygorystyczne wymagania niż te określone w ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom⁵⁷.

20. Według doniesień talibowie wykorzystują informatorów w społecznościach lokalnych do identyfikowania przypadków nieprzestrzegania zasad, co podważa spójność społeczną i tworzy atmosferę strachu oraz autocenzury⁵⁸. Oczekiwanie faktycznych władz, że społeczności i rodziny same będą egzekwować ograniczenia wobec kobiet i dziewcząt, „przekształca relacje społeczne i rodzinne”⁵⁹. Krytyka ustawy, jak również innych przepisów wydanych przez de facto władze, jest –

Reaches a New Level in Afghanistan [„Skala łamania praw kobiet przez talibów w Afganistanie osiąga nowy poziom”], 3 stycznia 2025 r., www.lemonde.fr/en/international/article/2025/01/03/taliban-assault-on-women-s-rights-reaches-a-new-level-in-afghanistan_6736656_4.html. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 16; Inter Press Service, *Taliban's Decrees Worsen Crisis for Afghan Women, Banning All NGO Work* [„Dekrety talibów pogarszają kryzys afgańskich kobiet i wprowadzają zakaz prowadzenia działalności przez wszelkie NGO”], 20 stycznia 2025 r., www.ipsnews.net/2025/01/talibans-decrees-worsen-crisis-for-afghan-women-banning-all-ngo-work/; Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-02/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 3.

⁵⁵ UNAMA, *De Facto Authorities' Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 3, 8, 12, 22. Zgodnie z doniesieniami funkcjonariusze Ministerstwa Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom, mimo że powinni działać wyłącznie w „sferze publicznej” (która nie została zdefiniowana w ustawie i pozostaje kwestią interpretacji) oraz publikować informacje wyłącznie o naruszeniach mających miejsce publicznie – o ile nie istnieje uzasadnienie w prawie szariatu – przeprowadzają także przeszukania domów i kontrolują telefony komórkowe. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called "Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice"* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 38. „W styczniu 2024 r. talibowie rozpoczęli kampanię aresztowań kobiet i dziewcząt za nieprzestrzeganie obowiązkowych zasad dotyczących noszenia hidżabu. Dziesiątki kobiet i dziewcząt zostały zatrzymane, a wiele z nich zgłosiło przypadki upokarzającego traktowania, tortur, a nawet gwałtów”. Afghan Witness, *The Erasure of Women* [„Wymazywanie kobiet”], 14 sierpnia 2024 r., www.info-res.org/afghan-witness/reports/the-erasure-of-women/.

⁵⁶ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights: Afghanistan 2024* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka na świecie: Afganistan, 2024 r.”], 29 kwietnia 2025 r., www.ecoi.net/en/document/2124593.html.

⁵⁷ „Prowincjonalne de facto departamenty ds. krzewienia cnót i zapobiegania występkom stosują obowiązek towarzystwa męskiego opiekuna (*mahram*) w sposób, który nie został jasno określony w ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom, co tworzy dodatkowe bariery w dostępie kobiet i dziewcząt do usług publicznych, miejsc pracy oraz innych aktywności poza domem”. UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: October-December 2024 Update* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: październik–grudzień 2024 r.”], 28 stycznia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_situation_in_afghanistan_october-december_2024_-_english_0.pdf, s. 2. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 77–78.

⁵⁸ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 26. Według doniesień rodziny również nakładają lub egzekwują ograniczenia wobec kobiet i dziewcząt, powołując się na ryzyko, jakie dla męskich członków rodziny może wynikać z zachowania kobiet – w tym na możliwość kar ze strony de facto władz lub hańbę. Zob. UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobiegania występkom oraz jej propagowania”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_april_2025.pdf, s. 11; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called "Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice"* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 81; ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 42, 79–81; UNHCR, *Afghanistan Monthly Protection Monitoring Summary* [„Comiesięczne zestawienie informacji z monitorowania sytuacji w zakresie ochrony w Afganistanie”], 29 stycznia 2025 r., www.ecoi.net/en/file/local/2121103/Afghanistan+Monthly+Protection+Monitoring+Summary+Dec+2024.pdf, s. 5.

⁵⁹ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf, pkt 27; UNAMA, *Report on the Implementation, Enforcement and Impact of the Law on the Propagation of Virtue and Prevention of Vice in Afghanistan* [„Sprawozdanie dotyczące wdrażania i egzekwowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobiegania występkom oraz jej propagowania”], 10 kwietnia 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/pvpv_report_final_10_april_2025.pdf, s. 11; UN Women, *Resolve of Afghan Women in the Face of Erasure: Three Years Since the Taliban's Takeover* [„Determinacja afgańskich kobiet w obliczu próby ich wymazania: trzy lata po przejęciu władzy przez talibów”], sierpień 2024, www.unwomen.org/sites/default/files/2024-08/resolve-of-afghan-women-in-the-face-of-erasure-three-years-since-the-taliban-takeover-en.pdf, s. 5. „Istnieją przesłanki, że takie zinstytucjonalizowane i systematyczne podejście prowadzi do zmian w kierunku konserwatywnych i represyjnych norm społecznych, które pogłębia ucisk kobiet i dziewcząt”. UN Women, *Afghanistan: Gender Country Profile 2024* [„Afganistan: profil sytuacji w obszarze płci w państwie w 2024 r.”], 7 czerwca 2024 r., www.unwomen.org/sites/default/files/2024-06/Afghanistan%20Gender%20Profile%202024.pdf, s. 12. Uczynienie mężczyzn odpowiedzialnymi za naruszenia ograniczeń przez kobiety z ich rodzin sprawiło, że „wielu z nich czuje się zarówno zagrożonych, jak i zmuszonych do przyjęcia bardziej kontrolującego i konserwatywnego sposobu myślenia”. IOM, UNAMA i UN Women, *Summary Report of Countrywide Women's Consultations: April 2024* [„Sprawozdanie podsumowujące przebieg ogólnokrajowych konsultacji z kobietami: kwiecień 2024 r.”], lipiec 2024, https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2024-07/af-c1048-situation-of-afghan-women_april_english.pdf, s. 6. Zob. również M. Safi i A.M. Rivas, *The Mental Health Crisis among Afghan Women and Girls* [„Kryzys zdrowia psychicznego wśród afgańskich kobiet i dziewcząt”], grudzień 2023, https://media.odi.org/documents/The_mental_health_crisis_among_Afghan_women_and_girls_mh602uX.pdf, s. 11.

zgodnie z ich stanowiskiem – równoznaczna z krytyką prawa szariatu, a zatem jest niedopuszczalna⁶⁰.

21. Od momentu opublikowania ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom odnotowano wzrost liczby przypadków egzekwowania przepisów oraz obecności funkcjonariuszy Ministerstwa Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom⁶¹. W szczególności dotyczy to gospodarstw domowych prowadzonych przez kobiety, wdów, kobiet należących do mniejszości etnicznych i religijnych oraz kobiet przesiedlonych, przy czym według doniesień w regionach zamieszkałych przez mniejszości przepisy te są egzekwowane w sposób bardziej restrykcyjny⁶². Skutki dla kobiet obejmują poczucie bezsilności i całkowitej utraty kontroli nad własnym życiem, pogorszenie zdrowia psychicznego, izolację społeczną i strach⁶³. Ograniczenia te powodują, że kobiety ponoszą znacznie większe konsekwencje ekonomiczne niż mężczyźni w kontekście obecnej sytuacji humanitarnej i gospodarczej⁶⁴. Kobiety w Afganistanie deklarują, że nie czują się bezpiecznie, gdy opuszczają dom⁶⁵. Według doniesień wzrosła liczba prób samobójczych wśród kobiet i dziewcząt⁶⁶, a przemoc domowa jest często wskazywana jako jedna z przyczyn⁶⁷. Przemoc ze względu na płeć pozostaje

⁶⁰ Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 6 grudnia 2024 r., S/2024/876, www.ecoi.net/en/file/local/2120503/n2435924.pdf, pkt 11; Amu TV, *Taliban Warns Critics of Laws Will Be Referred to Court* [„Talibowie ostrzegają, że krytycy nowych przepisów będą stawiani przed sądem”], 12 września 2024 r., <https://amu.tv/123198/>.

⁶¹ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 78.

⁶² Ibid., pkt 65, 68, 80. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 8, 27–28, 37, 82; UNDP, *Changes in Afghan Economy, Households and Cross-Cutting Sectors (August 2021 to August 2023)* [„Zmiany w afgańskiej gospodarce, afgańskich gospodarstwach domowych i sektorach przekrojowych w Afganistanie (od sierpnia 2021 r. do sierpnia 2023 r.)”], 18 stycznia 2025 r., www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-01/tyir_0.pdf, s. 35–39. „W grudniu 2023 r. i styczniu 2024 r. funkcjonariusze de facto Departamentu ds. Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom, we współpracy z de facto policją, podjęli szereg działań w celu egzekwowania surowych zasad dotyczących noszenia hidżabu, wydanych w kwietniu 2022 r. Udzielali ustnych upomnień i arbitralnie zatrzymali znaczną liczbę kobiet i dziewcząt oskarżonych o „niewłaściwe noszenie hidżabu”, głównie w zachodnim Kabulu / Dasz-e-Barchi – dzielnicy zamieszkałej w większości przez Hazarów – a także w Khair Khana, zamieszkiwanej głównie przez osoby pochodzenia tadżyckiego i społeczności z Panjshiru. Większość zatrzymanych kobiet została zwolniona po kilku godzinach, po tym jak ich mężczyźni (mahram) podpisali zobowiązanie, że dana kobieta będzie przestrzegać dekretu dotyczącego hidżabu w przyszłości. Część kobiet została jednak poddana dalszym karom i złemu traktowaniu”. Rada Praw Człowieka ONZ, *The Human Rights Situation in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 4 lutego 2025 r., A/HRC/57/22, www.ecoi.net/en/file/local/2114653/g2416116.pdf, pkt 8. „Gospodarstwa domowe prowadzone przez kobiety stanowią ponad 10% populacji Afganistanu i są narażone na większe ryzyko z powodu ograniczonych zasobów i mniejszych możliwości przezwyciężenia trwających dyskryminacyjnych polityk i praktyk, które ograniczają ich prawa i szanse”. Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-02/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 7.

⁶³ AfghanAid, *Solace and Strength: Delivering Mental Health Support for Afghan Women* [„Pocieszenie i siła: wsparcie na rzecz poprawy zdrowia psychicznego afgańskich kobiet”], dostęp: 15 września 2025 r., www.afghanaid.org.uk/solace-and-strength; ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 38–40. Zob. również M. Safi i A.M. Rivas, *The Mental Health Crisis among Afghan Women and Girls* [„Kryzys zdrowia psychicznego wśród afgańskich kobiet i dziewcząt”], grudzień 2023, https://media.odi.org/documents/The_mental_health_crisis_among_Afghan_women_and_girls_mh602uX.pdf, s. 12–15.

⁶⁴ W lipcu 2024 r. „57% kobiet uczestniczących w rozmowach wskazało, że w ciągu ostatnich trzech miesięcy ich sytuacja finansowa znacząco się pogorszyła, w porównaniu z 34% mężczyzn. [...] Kobiety w Afganistanie napotykały poważne trudności w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia. Tam, gdzie praca kobiet nie jest całkowicie zakazana, najczęściej oferuje się im jedynie zajęcia niskopłatne i niewymagające kwalifikacji (niezależnie od wykształcenia i doświadczenia)”. UNAMA i in., *Summary of Countrywide Consultations with Afghan Women: July 2024* [„Podsumowanie ogólnokrajowych konsultacji z afgańskimi kobietami: lipiec 2024 r.”], październik 2024, https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2024-10/af-c1242-final-consulation-report_july-2024-en-r02.pdf, s. 3, 6–7.

⁶⁵ „Większość kobiet uczestniczących w konsultacjach (69%) wskazała, że nie czuje się bezpiecznie, gdy opuszcza dom samodzielnie, co – ich zdaniem – przyczynia się do izolacji społecznej oraz do powszechnych problemów ze zdrowiem psychicznym, w tym wzrostu poziomu depresji i lęku. [...] [Ustawa Ministerstwa Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom] grozi pogłębieniem izolacji i podporządkowania kobiet”. UNAMA i in., *Summary of Countrywide Consultations with Afghan Women: July 2024* [„Podsumowanie ogólnokrajowych konsultacji z afgańskimi kobietami: lipiec 2024 r.”], październik 2024, https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2024-10/af-c1242-final-consulation-report_july-2024-en-r02.pdf, s. 3–4.

⁶⁶ El Pais, *The Toll of Taliban Laws on Afghan Women's Mental Health: 'I Break Down at Night on my Prayer Mat. Every Day, the Morality Police Insult Me'*, [„Wpływ przepisów wprowadzanych przez talibów na zdrowie psychiczne Afganek: «W nocy załamuję się, klęcząc na macie modlitewnej. Każdego dnia doświadczam poniżenia ze strony policji moralności»”] 26 grudnia 2024 r., <https://english.elpais.com/international/2024-12-26/the-toll-of-taliban-laws-on-afghan-womens-mental-health-i-break-down-at-night-on-my-prayer-mat-every-day-the-morality-police-insult-me.html>; Kabul Now, *Rising Suicide Rate among Women Lay Bare the Impact of Taliban's Oppression* [„Rosnący wskaźnik liczby samobójstw wśród kobiet jaskrawo uwiadcza wpływ opresji reżimu talibów”], 20 listopada 2024 r., <https://kabulnow.com/2024/11/rising-suicide-rate-among-women-lay-bare-the-impact-of-talibans-oppression/>; The Guardian, *'Despair Is Settling In': Female Suicides on Rise in Taliban's Afghanistan* [„W szponach rozpacz: wzrost liczby samobójstw wśród kobiet w Afganistanie pod rządami talibów”], 28 sierpnia 2023 r., www.theguardian.com/world/2023/aug/28/despair-is-settling-in-female-suicides-on-rise-in-talibans-afghanistan. [Specjalny sprawozdawca] nadal otrzymuje niepokojące zgłoszenia dotyczące stresu, lęku, depresji, samobójstw i myśli samobójczych, zwłaszcza wśród młodych kobiet i dziewcząt [...]; zjawiska te nasilają się z powodu ograniczonego dostępu do wsparcia psychologicznego i usług w zakresie zdrowia psychicznego”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399.pdf, pkt 22.

⁶⁷ UN Women, *Afghanistan: Gender Country Profile 2024* [„Afganistan: profil sytuacji w obszarze płci w państwie w 2024 r.”], www.unwomen.org/sites/default/files/2024-06/Gender-country-profile-Afghanistan-en.pdf, s. 36.

zjawiskiem powszechnym i prawdopodobnie nasiliła się w wyniku dramatycznej sytuacji humanitarnej, przy czym kobiety i dziewczęta napotykają poważne trudności w dostępie do wymiaru sprawiedliwości⁶⁸.

22. Międzynarodowa presja wywierana na de facto władze w celu skłonienia ich do poszanowania praw kobiet nie zapobiegła dalszemu nasilaniu się ograniczeń⁶⁹. W samym Afganistanie talibowie utrzymują nieugiętą postawę – na początku 2025 r. de facto wiceminister spraw zagranicznych został zmuszony do opuszczenia kraju po tym, jak skrytykował politykę de facto władz dotyczącą edukacji dziewcząt⁷⁰. W dniu 23 stycznia 2025 r. prokurator Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) wydał nakazy aresztowania Haibatullaha Akhundzady, najwyższego przywódcy talibów, oraz Abdula Hakima Haqqaniego, de facto prezesa Sądu Najwyższego, za „zbrodnię przeciwko ludzkości polegającą na prześladowaniu ze względu na płeć”⁷¹. Specjalny sprawozdawca ONZ ds. sytuacji praw człowieka w Afganistanie z zadowoleniem przyjął to ogłoszenie, stwierdzając, że ustawa o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom stanowi „dowód, iż [prześladowania ze względu na płeć] są planowane i koordynowane na najwyższym szczeblu, zgodnie z polityką lub w celu jej realizacji”⁷².

23. Ograniczenia wobec kobiet w Afganistanie, opisane powyżej, naruszają między innymi ich prawo do pracy, prawo do osiągnięcia odpowiedniego poziomu życia⁷³, prawo do swobodnego przemieszczania się⁷⁴, prawo do możliwie najwyższego poziomu zdrowia fizycznego i psychicznego⁷⁵, prawo do uczestnictwa w życiu kulturalnym, wolności wypowiedzi, a także – w przypadku wszystkich afgańskich kobiet, lecz szczególnie tych należących do mniejszości – wolność myśli, sumienia i religii⁷⁶. W świetle szerokiego zakresu coraz bardziej restrykcyjnych środków nakładanych przez de facto władze na

⁶⁸ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf; UNAMA i in., *Summary of Countrywide Consultations with Afghan Women: July 2024* [„Podsumowanie ogólnokrajowych konsultacji z afgańskimi kobietami: lipiec 2024 r.”], październik 2024, https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2024-10/af-c1242-final-consulation-report_july-2024-en-r02.pdf, s. 4, 7–8. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 20; Afghan Witness, *The Erasure of Women* [„Wymazywanie kobiet”], 14 sierpnia 2024 r., www.info-res.org/afghan-witness/reports/the-erasure-of-women/.

⁶⁹ „Chociaż niemal 16 państw utrzymuje swoje ambasady w Afganistanie, społeczność międzynarodowa wstrzymuje się z uznaniem rządu talibów, głównie dlatego, że nie jest on inkluzywny i ogranicza prawa kobiet i dziewcząt w kraju”. VOA, *UN Talks in Doha End; Recognition Remains Distant Dream for Taliban* [„Rozmowy w Dosze pod patronatem ONZ dobiegają końca; uznanie reżimu talibów pozostaje w sferze marzeń”], 1 lipca 2024 r., www.voanews.com/a/un-talks-in-doha-end-recognition-remains-distant-dream-for-taliban-7681320.html.

⁷⁰ The Guardian, *Taliban Minister ‘Forced to Flee Afghanistan’ after Speech in Support of Girls’ Education* [„Talibski minister zmuszony do ucieczki z Afganistanu po wygłoszeniu przemówienia wspierającego prawa edukacyjne dziewcząt”], 3 lutego 2025 r., www.theguardian.com/global-development/2025/feb/03/mohammad-abbas-stanikzai-taliban-minister-flees-afghanistan-over-support-girls-education. Według doniesień ograniczenia wprowadzone przez talibów wobec kobiet i dziewcząt pogłębiły wewnętrzne podziały, w wyniku czego potężni członkowie de facto władz pozostają w konflikcie z przywódcą talibów. Sprzeciw ten jednak w dużej mierze pozostaje za zamkniętymi drzwiami i nie wydaje się wpływać na złagodzenie działań talibów. Zob. NBC News, *Rifts Growing in the Taliban over the Ban on Girls’ Schooling* [„Rozłam wśród talibów w kwestii zakazu edukacji dla dziewcząt”], 6 kwietnia 2025 r., www.nbcnews.com/world/middle-east/taliban-officials-remain-divided-ban-girls-education-rcna199253; The Diplomat, *Is the Haqqani Network Parting Ways With the Taliban Regime?* [„Czy sieć Haqqani opuści reżim talibów?”], 19 grudnia 2024 r., <https://thediplomat.com/2024/12/is-the-haqqani-network-parting-ways-with-the-taliban-regime/>; New York Times, *What We Learned Talking to the Taliban’s Most Fearsome Leader* [„Czego dowiedzieliśmy się po rozmowie z najgroźniejszym przywódcą talibów”], 24 października 2024 r., www.nytimes.com/2024/10/24/world/asia/afghanistan-haqqani-what-we-learned.html.

⁷¹ ICC, *Statement of ICC Prosecutor Karim A.A. Khan KC: Applications for Arrest Warrants in the Situation in Afghanistan* [„Oświadczenie prokuratora ICC Karima A.A. Khana KC: możliwość stosowania nakazów aresztowania w świetle aktualnej sytuacji w Afganistanie”], 23 stycznia 2025 r., www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applications-arrest-warrants-situation-afghanistan.

⁷² Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called ‘Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice’* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 89.

⁷³ „[...] dane z monitorowania wskazują na utrzymujące się utrudnienia w dostępie kobiet i dziewcząt do podstawowych usług, w tym opieki zdrowotnej, pomocy prawnej i infrastruktury wodno-sanitarnej. [...] dochód na członka gospodarstwa domowego prowadzonego przez kobietę spadł w 2024 r. o 40% [...] w porównaniu z 16% w gospodarstwach prowadzonych przez mężczyzn”. Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-02/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 7. „Kobiety, które już przed przejściem władzy przez talibów miały utrudniony udział w życiu gospodarczym, obecnie doświadczają poważnej marginalizacji ekonomicznej i pogłębiającego się ubóstwa w skali całego kraju”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called ‘Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice’* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 100. Zob. również ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban’s Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 55–61.

⁷⁴ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called ‘Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice’* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 12, 49–54.

⁷⁵ Ibid. pkt 12; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 20.

⁷⁶ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called ‘Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice’* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 12, 41–43, 55, 61–74. Zob. również UNAMA, *De Facto Authorities’ Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 3, 21–23.

kobiety i dziewczęta w Afganistanie, stanowiących naruszenie ich praw człowieka, UNHCR uznaje, że kobiety i dziewczęta z Afganistanu prawdopodobnie potrzebują ochrony międzynarodowej na podstawie Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r.⁷⁷

Afgańczycy powiązani z byłym rządem, siłami bezpieczeństwa lub ich sojusznikami

24. Pomimo ogłoszenia przez de facto władze tzw. powszechnej amnestii dla osób wspierających poprzedni rząd lub walczących przeciwko talibom, w tym byłych urzędników państwowych, Misja Wsparcia Narodów Zjednoczonych dla Afganistanu (UNAMA) poinformowała w 2023 r., że udokumentowała „co najmniej 800 przypadków naruszeń praw człowieka [popołnionych przez de facto władze] wobec byłych urzędników rządowych i członków afgańskich krajowych sił obrony i bezpieczeństwa (ANDSF)⁷⁸ w okresie [...] 15 sierpnia 2021 r. do 30 czerwca 2023 r.”⁷⁹ Byli urzędnicy rządowi i byli członkowie ANDSF w dalszym ciągu stanowili obiekt represji, zabójstw, aresztowań, zatrzymań i tortur – zarówno w 2024 r., jak i w 2025 r.⁸⁰ Dotyczy to również osób powiązanych z byłym rządem lub siłami bezpieczeństwa, które powróciły do Afganistanu dobrowolnie lub zostały zmuszone do powrotu⁸¹. Według doniesień niektórzy byli urzędnicy lub członkowie ANDSF nadal żyją w ukryciu⁸². Celem ataków, groźb, nękania i zabójstw stali się także byli sędziowie i prokuratorzy⁸³.

⁷⁷ Zgromadzenie Ogólne ONZ, Konwencja dotycząca statusu uchodźców, 28 lipca 1951 r., zbiór traktatów ONZ, t. 189, s. 137, www.unhcr.org/refworld/docid/3be01b964.html; oraz Zgromadzenie Ogólne ONZ, Protokół dotyczący statusu uchodźców, 31 stycznia 1967 r., zbiór traktatów ONZ, t. 606, s. 267, www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3ae4.html. 4 października 2024 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) orzekł, że środki dyskryminacyjne stosowane wobec afgańskich kobiet stanowią prześladowanie – zarówno ze względu na wagę poszczególnych ograniczeń, jak i ich łączny efekt. TSUE, *AH, FN, v Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-608/22 i C-609/22, 4 października 2024 r., www.refworld.org/jurisprudence/caselaw/ecj/2024/en/148774, pkt 42–46.

⁷⁸ ANDSF obejmowały: Afgańską Armię Narodową (ANA), Afgańską Policję Narodową (ANP), Afgańską Policję Lokalną (ALP) oraz Narodową Dyрекcję Bezpieczeństwa (NDS).

⁷⁹ „Naruszenia praw człowieka wobec byłych urzędników rządowych i członków ANDSF odnotowano we wszystkich 34 prowincjach; największą liczbę przypadków zarejestrowano w Kabulu, Kandaharze i Balkhu”. Również: „[s]prawy uwzględniano w zestawieniach ogólnych jedynie wtedy, gdy UNAMA uzyskała wiarygodne informacje, że za dany incydent odpowiadał członek lub członkowie faktycznych władz”. UNAMA, *A Barrier to Securing Peace: Human Rights Violations Against Former Government Officials and Former Armed Force Members in Afghanistan* [„Bariera dla pokoju: przypadki naruszenia praw człowieka byłych członków rządu i dawnych przedstawicieli sił zbrojnych Afganistanu”], 22 sierpnia 2023 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/a_barrier_to_securing_peace_aug_2023_english_0.pdf, s. 1–3, 5–6.

⁸⁰ UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January – March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 6; Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 21 lutego 2025 r., S/2025/109, <https://docs.un.org/en/A/79/797>, pkt 36; Niemcy: Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (BAMF), *Briefing Notes* [„Notatki z odprawy”], 3 lutego 2025 r., www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw06-2025.pdf, s. 1; Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024 r., <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 11–18. „W okresie od 1 lipca do 30 września [2024 r.] sekcja ds. praw człowieka UNAMA udokumentowała co najmniej 24 przypadki arbitralnych aresztowań i zatrzymań, co najmniej 10 przypadków tortur i złego traktowania, groźb słownych oraz co najmniej pięć zabójstw byłych członków ANDSF”. UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: July-September 2024 Update* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: lipiec–wrzesień 2024 r.”], 31 października 2024 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/english_-_unama_-_update_on_hr_situation_in_afghanistan_-_july-sept_2024.pdf, s. 5. „Byli urzędnicy rządowi oraz byli członkowie wojska i policji są szczególnie narażeni na arbitralne aresztowania i zatrzymania, tortury oraz złe traktowanie, a także na egzekucje pozasądowe, mimo ogłoszonej amnestii”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 84.

⁸¹ Stan na lipiec 2024 r.: „[s]ekcja ds. praw człowieka UNAMA otrzymała doniesienia o naruszeniach popełnianych wobec osób, które zostały przymusowo odesłane do Afganistanu, co potwierdza utrzymujące się ryzyko tortur, złego traktowania i innych nieodwracalnych szkód po powrocie”. UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: July-September 2024 Update* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: lipiec–wrzesień 2024 r.”], 24 lipca 2024 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/english_-_unama_hrs_-_update_hr_situation_afghanistan_april-june_2024.pdf, s. 5. „Zdarzały się przypadki, gdy niektórzy byli urzędnicy, którzy powrócili do kraju na zaproszenie talibów, zostali później zabici”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 11. Zob. również, Afghanistan International, *Former Official Who Returned to Afghanistan at Taliban's Invitation Forced to Flee Again* [„Dawny urzędnik, który powrócił do Afganistanu na zaproszenie talibów, ponownie zmuszony do ucieczki”], 16 maja 2024 r., www.afintl.com/en/202405167769.

⁸² „Specjalny sprawozdawca otrzymał doniesienia o byłych urzędnikach ukrywających się od lat. Były żołnierz, który przebywa w ukryciu w środkowym Afganistanie, powiedział sprawozdawcy: »[o]d miesięcy przenoszę się z miejsca na miejsce. Ale talibowie wciąż przychodzą do domu moich rodziców, by pytać, gdzie jestem”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 84. Zob. również, National Public Radio (NPR), *Three Years after the U.S. Withdrawal, Former Afghan Forces Are Hunted by the Taliban* [„Trzy lata po wycofaniu się Stanów Zjednoczonych członkowie byłych afgańskich sił zbrojnych wciąż są poszukiwani przez talibów”], 25 września 2024 r., www.npr.org/2024/09/25/nx-s1-5099028-former-afghan-army-and-police-hunted-by-the-taliban; Radio Wolna Europa/Radio Liberty (RFE/RL), *'I'm Very Worried': Former Afghan Soldiers Fear Forced Return to Taliban-Ruled Homeland* [„Bardzo się boję: byli afgańscy żołnierze obawiają się powrotu do kraju pod rządami talibów”], 13 listopada 2023 r., www.ecoi.net/en/document/2105253.html.

⁸³ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 22 lutego 2024 r., A/HRC/55/80, <https://docs.un.org/en/a/hrc/55/80>, pkt 85. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 76; UNAMA, *A Barrier to Securing Peace: Human Rights Violations Against Former Government*

25. Kobiety zatrudnione w charakterze funkcjonariuszek policji lub służby więziennej za poprzednich władz zgłaszały przypadki nękania i groźb ze strony de facto władz, a niektóre z nich zostały zabite⁸⁴. Osoby, które pracowały dla sił zagranicznych lub były z nimi powiązane – w tym tłumacze, ochroniarze oraz byli pracownicy ambasad – również stały się celem ataków⁸⁵. W przypadkach, gdy osoby powiązane z byłym rządem, siłami bezpieczeństwa lub ich sojusznikami zostały zabite przez nieznanych sprawców, de facto władze – według doniesień – nie wszczęły dochodzenia, nie zatrzymały sprawców ani nie rozpoczęły postępowań karnych⁸⁶.
26. W świetle przedstawionych informacji wiele osób należących do tej grupy – w tym byli urzędnicy rządowi, byli członkowie ANDSF, byli prokuratorzy lub sędziowie, a także osoby powiązane z siłami zagranicznymi – prawdopodobnie potrzebuje ochrony międzynarodowej. Inne osoby należące do tej kategorii mogą potrzebować międzynarodowej ochrony w zależności od indywidualnych okoliczności sprawy.

Dziennikarze i inni przedstawiciele mediów

27. W sierpniu 2024 r. organizacja Reporterzy bez Granic (RSF) stwierdziła, że „represje wobec afgańskich dziennikarzy stale narastają od trzech lat”, a de facto władze „na masową skalę atakują dziennikarzy, co doprowadziło do wzrostu liczby aresztowań i zatrzymań przedprocesowych”⁸⁷. W

Officials and Former Armed Force Members in Afghanistan [„Bariera dla pokoju: przypadki naruszania praw człowieka byłych członków rządu i dawnych przedstawicieli sił zbrojnych Afganistanu”], 22 sierpnia 2023 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/a_barrier_to_securing_peace_aug_2023_english_0.pdf, s. 5. Zgłaszano, że prawnicy, byli prokuratorzy i sędziowie doświadczali groźb zarówno ze strony faktycznych władz, jak i podmiotów niepaństwowych, w tym wcześniej skazanych przestępców. The Law Society of England and Wales, *The Situation of Women in the Justice System in Afghanistan* [„Sytuacja kobiet w afgańskim systemie wymiaru sprawiedliwości”], 10 lutego 2024 r., <https://prdsitecore93.azureedge.net/-/media/files/campaigns/international-rule-of-law/the-situation-of-women-in-the-justice-system-in-afghanistan.pdf>, s. 2–6.

⁸⁴ „Byłe funkcjonariuszki policji opisały swój strach przed prześladowaniami oraz trudności związane z przymusowym przesiedleniem po przejściu władzy przez talibów. Wielu zostało zmuszonych do opuszczenia swoich domów, porzucenia majątku i ukrywania swojej tożsamości, aby uniknąć talibów”. Human Rights Watch (HRW), *Double Betrayal: Abuses against Afghan Policewomen, Past and Present* [„Podwójna zdrada: nadużycia wobec afgańskich policjantek, w przeszłości i obecnie”], październik 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2116659/afghanistan1024web.pdf, s. 17–22. Prawniki, które nie mogą wykonywać zawodu, zgłaszały „groźby śmierci ze strony byłych klientów i stron przeciwnych”, „rutynowe nękanie”, „groźne telefony od talibskich służb wywiadowczych” oraz występowanie „poważnych problemów psychicznych [będących skutkiem takiego traktowania]”. The Law Society of England and Wales, *The Situation of Women in the Justice System in Afghanistan* [„Sytuacja kobiet w afgańskim systemie wymiaru sprawiedliwości”], 10 lutego 2024 r., <https://prdsitecore93.azureedge.net/-/media/files/campaigns/international-rule-of-law/the-situation-of-women-in-the-justice-system-in-afghanistan.pdf>, s. 5.

⁸⁵ NPR, *Afghans Who Helped the U.S. Are in Dangerous Limbo after Trump's Order on Refugees* [„Afgańczycy, którzy pomagali Amerykanom, znajdują się w niebezpiecznej próżni po wydaniu zarządzenia w sprawie uchodźców przez administrację Trumpa”], 27 stycznia 2025 r., www.npr.org/2025/01/27/nx-s1-5273521/trump-executive-order-refugee-afghanistan-veterans; Canadian Broadcasting Corporation (CBC), *Afghan Interpreter Hunted by Taliban Safe after Campaign by Retired Brigadier-general in Newfoundland* [„Afgański tłumacz ścigany przez talibów jest bezpieczny dzięki kampanii przeprowadzonej przez emerytowanego generała brygady w Nowej Funlandii”], 27 marca 2024 r., www.cbc.ca/news/canada/newfoundland-labrador/afghan-interpreter-safe-1.7154428; The Times, *Hundreds of British Army's Interpreters still Stranded in Afghanistan* [„Setki tłumaczy zatrudnionych przez armię brytyjską wciąż pozostaje porzucona w Afganistanie”], 28 sierpnia 2023 r., www.thetimes.com/uk/politics/article/afghanistan-hiding-british-interpreters-kabul-taliban-2023-3ntmm85gg; CBC, *Hunted by the Taliban, Afghans Who Worked with Embassy Sue Ottawa over Immigration Delays* [„Ścigani przez talibów – Afgańczycy pracujący w ambasadzie pozywają Ottawę w związku z opóźnieniami w przebiegu procedur imigracyjnych”], 20 kwietnia 2023 r., www.cbc.ca/news/politics/taliban-afghanistan-canada-embassy-immigration-1.6816925; BBC, *Afghanistan: UK Embassy Staff Allege Taliban Beatings and Torture* [„Afganistan: pracownicy ambasad Zjednoczonego Królestwa oskarżają talibów o pobicia i stosowanie tortur”], 16 czerwca 2022 r., www.bbc.com/news/uk-61813259; The Guardian, *Australia Grants Visas for More than 100 Former Embassy Staff in Afghanistan, a Day after Rejecting Them* [„Australia przyznaje wizy ponad 100 byłym pracownikom ambasad w Afganistanie dzień po ich odrzuceniu”], 22 sierpnia 2021 r., www.theguardian.com/australia-news/2021/aug/22/a-disgrace-australian-government-rejects-visas-for-more-than-100-former-embassy-staff-in-afghanistan. Zob. również Association of Wartime Allies, *Quarterly Report* [„Sprawozdanie kwartalne”], kwiecień 2023, www.wartimeallies.co/_files/ugd/5887eb_fe671af8c617489b8ae94262c8671152.pdf, s. 11.

⁸⁶ „W zdecydowanej większości przypadków obserwujemy, że de facto władze w ogóle nie podjęły prób przeprowadzenia śledztwa [...]. Odmowa prowadzenia dochodzeń, jawne zaprzeczanie oraz ponowne wykorzystywanie bojowników wydają się stałym *modus operandi* de facto reżimu, co obnaża jego nieszczerłość w przerzucaniu winy na osoby rzekomo działające z pobudek osobistych”. Human Rights Research League, *Those We Left Behind: Revenge Killings and Other Serious Human Rights Violations in Afghanistan in the Aftermath of the Taliban's Seizure of Power* [„Ci, których porzuciliśmy. Zabójstwa odwetowe i inne przypadki poważnego naruszania praw człowieka w Afganistanie w następstwie przejścia władzy przez talibów”], grudzień 2023, [www.hrrleague.org/gallery/HRRL-AFG%20Report%20\(Those%20We%20Left%20Behind\)%20\(FINAL\).pdf](http://www.hrrleague.org/gallery/HRRL-AFG%20Report%20(Those%20We%20Left%20Behind)%20(FINAL).pdf), s. 20. „Dowody wskazują, że talibowie nie podjęli żadnych działań prawnych w celu rozwiązania tych spraw lub identyfikacji i ukarania sprawców. Zamiast tego grozili rodzinom ofiar, by powstrzymały się od składania oświadczeń lub przekazywania informacji mediom i organizacjom praw człowieka”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 12. UNAMA zauważyła w 2023 r., że choć de facto władze ogłaszały wszczęcie niektórych dochodzeń w sprawie zabójstw, brak jest informacji o dalszych działaniach. UNAMA, *A Barrier to Securing Peace: Human Rights Violations Against Former Government Officials and Former Armed Force Members in Afghanistan* [„Bariera dla pokoju: przypadki naruszania praw człowieka byłych członków rządu i dawnych przedstawicieli sił zbrojnych Afganistanu”], 22 sierpnia 2023 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/a_barrier_to_securing_peace_aug_2023_english_0.pdf, s. 11.

⁸⁷ „Spośród 141 dziennikarzy, którzy stali się celem ataków w ciągu ostatnich trzech lat, 94 zostało aresztowanych – w tym czterech dwukrotnie – a 47 osadzono w więzieniach. Generalna Dyrekcja ds. Wywiadu (GDI) – podporządkowana ministrowi spraw wewnętrznych Sirajuddinowi Haqqaniemu i kierowana przez Abdula Haqa Wasiqę – odgrywa szczególną rolę w poszukiwaniach dziennikarzy”. RSF, *Three Years of Taliban rule: The Violent Persecution of 141 Journalists Detained and Arrested in Afghanistan* [„Trzy lata rządów talibów: brutalne prześladowania 141 dziennikarzy zatrzymanych i aresztowanych w Afganistanie”], 14 sierpnia 2024 r., <https://rsf.org/en/three-years-taliban-rule-violent-persecution-141-journalists-detained-and-arrested-afghanistan>. [...] dziennikarze i pracownicy mediów są zastraszani, arbitralnie zatrzymywani i przetrzymywani, poddawani złemu traktowaniu,

okresie od 15 sierpnia 2021 r. do 30 września 2024 r. UNAMA udokumentowała 256 przypadków arbitralnych zatrzymań dziennikarzy, 130 przypadków tortur lub złego traktowania oraz 75 przypadków nękania⁸⁸. Według doniesień arbitralne aresztowania, przetrzymywanie w złych warunkach, przemoc fizyczna, nękanie na punktach kontrolnych i przesłuchania są wykorzystywane wobec dziennikarzy i pracowników mediów w celu wymuszenia posłuszeństwa i „zaszczepienia strachu”⁸⁹. Jak wynika z doniesień, dziennikarze i pracownicy mediów stosują autocenzurę z obawy przed konsekwencjami naruszenia niejasnych, szerokich i często dorozumianych ograniczeń nakładanych przez de facto władze⁹⁰.

²⁸ De facto władze ściśle regulują treść i zakres działalności mediów, przy czym niektóre tematy lub treści są wyraźnie lub pośrednio zakazane – zwłaszcza te, które władze uznają za sprzeczne z kulturą Afganistanu, interesem narodowym lub z ich interpretacją islamu⁹¹. Władze wykorzystują edykty i dekrety, stosowane w sposób niekonsekwentny, a także przepisy ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom, by ograniczać i cenzurować media w Afganistanie⁹². De facto władze zakazały między innymi: fotografowania lub filmowania lokalnych urzędników; udziału kobiet i dziewcząt w programach radiowych i telewizyjnych; publikowania wizerunków istot żywych; transmisji na żywo programów politycznych; kwestionowania lub krytykowania prawa, polityki czy sposobu sprawowania rządów przez de facto władze; współpracy z zagranicznymi mediami; oraz zatrudniania kobiet w mediach państwowych⁹³. W dniu 13 lutego 2025 r. talibowie polecieli mediom, by wszelkie

postępowaniom sądowym i karze więzienia za wykonywanie swoich obowiązków”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 3. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 28.

⁸⁸ „W okresie od 15 sierpnia 2021 r. do 30 września 2024 r. sekcja ds. praw człowieka UNAMA udokumentowała przypadki naruszeń praw człowieka wobec 336 dziennikarzy i pracowników mediów – 256 przypadków arbitralnych aresztowań i zatrzymań (249 mężczyzn, 7 kobiet), 130 przypadków tortur i złego traktowania (122 mężczyzn, 8 kobiet) oraz 75 przypadków gróźb lub zastraszania (66 mężczyzn, 9 kobiet)”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 3. „W 2024 r. w rejestrze AFJC służącym śledzeniu wolności prasy w Afganistanie odnotowano 181 przypadków naruszeń praw mediów i dziennikarzy, w tym 131 gróźb i 50 aresztowań. Co najmniej pięciu dziennikarzy skazano na kary od dwóch do pięciu lat więzienia”. Afghanistan Journalists Center (AFJC), *Annual Report on Media Freedom in Afghanistan* [„Sprawozdanie roczne dotyczące wolności mediów w Afganistanie”], 26 grudnia 2024 r., <https://afjc.media/english/index.php/files/89/New-category/2/Annual-report--2024.pdf>, s. 5.

⁸⁹ JHR, *Freedom of Afghan Media* [„Wolność mediów w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://jhr.ca/wp-content/uploads/2024/08/REPORT-Media-Freedom-in-Afghanistan-Under-the-Taliban-Control-Final.pdf>, s. 27–29.

⁹⁰ „Brak przejrzystych procedur w ustalaniu naruszeń oraz stosowanie zastraszania, arbitralnych aresztowań i zatrzymań wobec osób krytykujących de facto władze tworzą kulturę autocenzury i negatywnie wpływają na wolność wypowiedzi. [...] Zgodnie z relacjami wielu przedstawicieli mediów brak jasności i pewności w procedurach ustalania naruszeń doprowadził do powszechnej autocenzury ze strachu przed złamaniem niepisanych zasad. Dziennikarze w dalszym ciągu są aresztowani za relacjonowanie tematów, które wcześniej nie były uznawane za przekroczenie »czerwonych linii«”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 3, 13. „[...] dziennikarzom, którzy nie podporządkowali się tym poleceniom, grożono, osadzano ich w więzieniu lub nakładano sankcje na ich redakcje, w tym czasowe lub trwałe zakazy działalności”. AFJC, 2024 *Annual Report on Media Freedom in Afghanistan* [„Sprawozdanie roczne z 2024 r. dotyczące wolności mediów w Afganistanie”], 26 grudnia 2024 r., <https://afjc.media/english/index.php/files/89/New-category/2/Annual-report--2024.pdf>, s. 25. Zob. również JHR, *Freedom of Afghan Media* [„Wolność afgańskich mediów”], sierpień 2024, <https://jhr.ca/wp-content/uploads/2024/08/REPORT-Media-Freedom-in-Afghanistan-Under-the-Taliban-Control-Final.pdf>, s. 4, 6, 10, 12, 17–19; Hasht-e-Subh Daily, *Suppression of Freedom of Expression and Journalists' Self-Censorship: Only Taliban's Preferred Information is Covered* [„Tłumienie wolności słowa i autocenzura dziennikarzy: w mediach ukazują się wyłącznie informacje aprobowane przez talibów”], 20 października 2024 r., <https://8am.media/eng/suppression-of-freedom-of-expression-and-journalists-self-censorship-only-talibans-preferred-information-is-covered/>.

⁹¹ AFJC, 2024 *Annual Report on Media Freedom in Afghanistan* [„Sprawozdanie roczne z 2024 r. dotyczące wolności mediów w Afganistanie”], 26 grudnia 2024 r., <https://afjc.media/english/index.php/files/89/New-category/2/Annual-report--2024.pdf>, s. 15–24; JHR, *Freedom of Afghan Media* [„Wolność afgańskich mediów”], sierpień 2024, <https://jhr.ca/wp-content/uploads/2024/08/REPORT-Media-Freedom-in-Afghanistan-Under-the-Taliban-Control-Final.pdf>, s. 12; AFJC, *The Taliban's Directives on Freedom of Media and Access to Information* [„Dyrektywy talibów dotyczące wolności mediów i dostępu do informacji”], 4 grudnia 2023 r., <https://afjc.media/english/index.php/killed-the-taliban-s-13-directives-on-freedom-of-media-and-access-to-information>. „Ustanowienie tych »czerwonych linii« w działalności medialnej stało się centralnym elementem podejścia faktycznych władz do mediów. [...] Dotyczą one wszelkich treści uznanych za sprzeczne z prawem islamskim, kulturą afgańską i interesem narodowym – w każdym przypadku definiowanych wyłącznie przez de facto władze.” UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 13.

⁹² „[...] radykalne skrzydło w ramach de facto władz nałożyło dalsze ograniczenia na media i dziennikarzy, wydając nowe wytyczne medialne. Frakcja ta coraz silniej sprawuje kontrolę poprzez Generalną Dyрекcję Wywiadu (GDI) i Ministerstwo Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom. Wykorzystała ona niedawno uchwaloną ustawę o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom do rozszerzenia uprawnień policji moralności, co pozwoliło jej interweniować w działalność mediów, a także grozić dziennikarzom i ich zatrzymywać”. Według doniesień w grudniu 2024 r. de facto Ministerstwo Informacji i Kultury rozważyło przywrócenie poprzedniej ustawy medialnej i ustawy o dostępie do informacji, z niewielkimi zmianami. AFJC, 2024 *Annual Report on Media Freedom in Afghanistan* [„Sprawozdanie roczne z 2024 r. dotyczące wolności mediów w Afganistanie”], 26 grudnia 2024 r., <https://afjc.media/english/index.php/files/89/New-category/2/Annual-report--2024.pdf>, s. 5, zob. również s. 8, 15–24. Według UNAMA ograniczenia wprowadzane przez de facto władze „mają na celu ograniczenie zakresu dopuszczalnych tematów w debacie publicznej i karanie mediów krytycznych wobec faktycznych władz (lub postrzeganych jako takie, jak w przypadku ogólnego zakazu działalności mediów powiązanych z partiami politycznymi)”. UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 13.

⁹³ AFJC, 2024 *Annual Report on Media Freedom in Afghanistan* [„Sprawozdanie roczne z 2024 r. dotyczące wolności mediów w Afganistanie”], 26 grudnia 2024 r., <https://afjc.media/english/index.php/files/89/New-category/2/Annual-report--2024.pdf>, s. 18–24.

audycje polityczne lub gospodarcze były nadawane wyłącznie za pośrednictwem ich rzeczników prasowych⁹⁴.

29. Dziennikarki zazwyczaj napotykają poważne bariery w dostępie do zatrudnienia, doświadczają nękania podczas wykonywania obowiązków zawodowych i są systematycznie wypierane z przestrzeni medialnej, co negatywnie wpływa zarówno na zatrudnienie kobiet, jak i na zakres relacjonowania kwestii dotyczących kobiet i dziewcząt w Afganistanie⁹⁵.
30. W świetle przedstawionych informacji dziennikarze i pracownicy mediów, którzy relacjonują kwestie wrażliwe dla de facto władz, krytykują te władze lub naruszają nakładane przez nie ograniczenia, prawdopodobnie potrzebują ochrony międzynarodowej. Inni dziennikarze i pracownicy mediów mogą potrzebować takiej ochrony w zależności od indywidualnych okoliczności sprawy.

Osoby (postrzegane jako) sprzeciwiające się faktycznym władzom lub krytykujące je

31. De facto władze wzięły na cel osoby, które postrzegają jako sprzeciwiające się ich rządowi, edyktom, dekretem lub prawom lub krytykujące je. Do takich osób należą między innymi: przedstawiciele środowiska akademickiego, uczeni religijni, pisarze, artyści, działacze polityczni, prawnicy, obrońcy praw człowieka i praw kobiet, pracownicy organizacji pozarządowych, wpływowi przywódcy religijni lub plemienni, osoby oskarżane o współpracę z ugrupowaniami antytalibskimi oraz członkowie społeczeństwa obywatelskiego⁹⁶. Obrońcy praw kobiet, liderki społeczne oraz członkinie organizacji obywatelskich, a także same organizacje zajmujące się prawami kobiet, były zastraszane i nęcane przez de facto władze⁹⁷.
32. De facto władze ograniczyły wolność wypowiedzi i karzą osoby krytykujące je lub sposób ich rządzenia⁹⁸. W ciągu pierwszych sześciu miesięcy 2024 r. de facto władze aresztowały i zatrzymały „co najmniej 20 działaczy społecznych i obrońców praw człowieka, w tym 9 kobiet”⁹⁹. Podczas gdy kobiety i mężczyźni początkowo protestowali przeciwko polityce de facto władz, w szczególności tej dotyczącej kobiet, demonstranci byli często aresztowani, zatrzymywani, torturowani lub w inny sposób prześladowani, co doprowadziło do niemal całkowitego zamknięcia przestrzeni dla działań

⁹⁴ Committee to Protect Journalists (CPJ), *Taliban Ban Domestic Political and Economic Broadcasts in Afghanistan* [„Talibowie wprowadzają zakaz krajowych transmisji i materiałów o charakterze politycznym i gospodarczym w Afganistanie”], 14 lutego 2025 r., <https://cpj.org/2025/02/taliban-ban-domestic-political-and-economic-broadcasts-in-afghanistan/>.

⁹⁵ UNAMA, *Media Freedom in Afghanistan* [„Wolność mediów w Afganistanie”], listopad 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2118212/unama_report_on_media_freedom_in_afghanistan.pdf, s. 18–19. Zob. również AFJC, *2024 Annual Report on Media Freedom in Afghanistan* [„Sprawozdanie roczne z 2024 r. dotyczące wolności mediów w Afganistanie”], 26 grudnia 2024 r., <https://afjc.media/english/index.php/files/89/New-category/2/Annual-report--2024.pdf>, s. 22–24; JHR, *Freedom of Afghan Media* [„Wolność mediów w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://jhr.ca/wp-content/uploads/2024/08/REPORT-Media-Freedom-in-Afghanistan-Under-the-Taliban-Control-Final.pdf>, s. 21–22.

⁹⁶ „Wśród ofiar [131 udokumentowanych] ataków znaleźli się zwolennicy poprzedniego rządu, starszyzna plemienna, uczeni religijni i wpływowi lokalni przywódcy”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 13. Zob. również Nikkei Asia, *Rescuing Artists from the Taliban* [„Ratowanie artystów przed talibami”], 21 kwietnia 2024 r., <https://asia.nikkei.com/Life-Arts/Arts/Rescuing-artists-from-the-Taliban>; CIVICUS, *Afghanistan: Taliban Continues Its Persecution of Women's Rights Activists, Journalists and Artists* [„Afganistan: talibowie kontynuują represje wobec osób działających na rzecz poszanowania praw kobiet, dziennikarzy i artystów”], 7 lutego 2024 r., <https://monitor.civicus.org/explore/afghanistan-taliban-continues-its-persecution-of-womens-rights-activists-journalists-and-artists/>; HRW, *Taliban Expand Civil Society Crackdown* [„Talibowie rozszerzają wachlarz środków służących walce ze społeczeństwem obywatelskim”], 29 marca 2023 r., www.hrw.org/news/2023/03/29/taliban-expand-civil-society-crackdown.

⁹⁷ „Od sierpnia 2021 r. organizacje społeczeństwa obywatelskiego prowadzone przez kobiety i skupione na kobietach oraz ich liderki stały się celem ukierunkowanej kampanii de facto władz Afganistanu, która doprowadziła do znacznego ograniczenia działalności i zdolności kadrowych, co zmusiło wiele z nich do zaprzestania działalności, a inne do intensywnej walki o jej utrzymanie. Zjawisko to było szczególnie dotkliwe dla organizacji zajmujących się mediami, prawami człowieka – zwłaszcza prawami kobiet – oraz budowaniem pokoju, podczas gdy podmioty niosące pomoc humanitarną spotykały się ze stosunkowo mniejszą kontrolą”. UN Women, *Afghanistan: Gender Country Profile 2024* [„Afganistan: profil sytuacji w obszarze płci w państwie w 2024 r.”], www.unwomen.org/sites/default/files/2024-06/Gender-country-profile-Afghanistan-en.pdf, s. 22.

⁹⁸ „Od przejścia władzy talibowie poważnie ograniczyli wolność wypowiedzi, doprowadzili do zatrzymania pokojowych demonstrantów i działaczy na rzecz edukacji, wprowadzili restrykcje wobec niezależnych mediów oraz zakazali publikacji książek uznanych za sprzeczne z ideologią talibów, w tym dotyczących religii, praw mniejszości i polityki”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 68. W 2023 r. de facto władze zakazały działalności partii politycznych. Voice of America (VOA), *Taliban Ban Afghan Political Parties, Citing Sharia Violations* [„Talibowie wprowadzają zakaz prowadzenia działalności przez partie polityczne w Afganistanie, powołując się na naruszenia prawa szariat”, 16 sierpnia 2023 r., www.voanews.com/a/taliban-ban-afghan-political-parties-citing-sharia-violations/7228136.html.

⁹⁹ „Osoby te zostały oskarżone o prowadzenie propagandy przeciwko talibom i krytykowanie represyjnej polityki ugrupowania wobec afgańskich kobiet”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 17. Zob. również Rawadari, *Afghanistan Human Rights Situation Report 2023* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], March 2024, <https://rawadari.org/reports/afghanistan-human-rights-situation-report-2023/>, s. 17.

społeczeństwa obywatelskiego¹⁰⁰. Jak wynika z doniesień, de facto władze monitorują aktywność w mediach społecznościowych i „rutynowo” przeszukują telefony komórkowe obywateli w poszukiwaniu komentarzy krytycznych wobec reżimu.¹⁰¹ W 2024 r. odnotowano wzrost liczby przypadków aresztowań i zatrzymań osób postrzeganych jako powiązane ze zbrojnymi grupami opozycyjnymi; w 2023 r. de facto władze zabiły co najmniej 21 osób oskarżonych o podobne powiązania¹⁰².

33. Biorąc pod uwagę powyższe informacje, osoby (postrzegane jako) krytykujące lub sprzeciwiające się faktycznym władzom prawdopodobnie potrzebują ochrony międzynarodowej.

Członkowie mniejszości religijnych i mniejszości etnicznych

34. Mniejszości religijne w Afganistanie, w tym w szczególności niesunnicy muzułmanie, ahmadyści, chrześcijanie, hinduiści i sikhowie, a także agnostycy i ateści¹⁰³, są coraz bardziej marginalizowani, ponieważ sądy, rząd i system edukacji zostały w pełni dostosowane do określonej interpretacji islamu, a de facto władze nakładają surowe ograniczenia na inne praktyki religijne¹⁰⁴. Doniesienia wskazują, że wiele osób należących do mniejszości religijnych żyje w ukryciu lub w strachu.¹⁰⁵ Osoby te są bite i

¹⁰⁰ ACCORD, *Afghanistan: Report on the Impact of the Taliban's Information Practices and Legal Policies, Particularly on Women and Girls* [„Afganistan: sprawozdanie dotyczące wpływu praktyk informacyjnych i polityk prawnych stosowanych przez talibów, w szczególności na kobiety i dziewczęta”], luty 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2122510/ACCORD_Afghanistan_February_2025-FINAL.pdf, s. 47–48; Centre for Information Resilience, *The Erasure of Women* [„Wymazywanie kobiet”], 15 sierpnia 2024 r., https://1428cf7b-1a53-46a9-bbdc-15c96c60e192.usrfiles.com/ugd/510644_028976255681477b856df43e408a7cde.pdf, s. 1, 12–15. Aby uniknąć odwetu, niektóre kobiety protestowały w pomieszczeniach zamkniętych, jednak: „funkcjonariusze wywiadu niekiedy odnajdywali kobiety, które pojawiły się na zdjęciach lub nagraniach z takich protestów, następnie je nekali i zatrzymywali, co oznacza, że nawet ta forma pokojowego oporu wiąże się z ryzykiem odwetu”. CIVICUS, *Afghanistan: Taliban Continues Its Persecution of Women's Rights Activists, Journalists and Artists* [„Afganistan: talibowie kontynuują represje wobec osób działających na rzecz poszanowania praw kobiet, dziennikarzy i artystów”], 7 lutego 2024 r., <https://monitor.civicus.org/explore/afghanistan-taliban-continues-its-persecution-of-womens-rights-activists-journalists-and-artists/>.

¹⁰¹ „Afgańczycy nie mogą swobodnie prowadzić prywatnych rozmów bez ryzyka inwigilacji offline i online. [...] Talibowie rutynowo przeszukują telefony komórkowe w poszukiwaniu komentarzy w mediach społecznościowych krytykujących reżim”. Freedom House, *Freedom in the World 2024: Afghanistan* [„Wolność na świecie w 2024 r.: Afganistan”], 2024, www.ecoi.net/en/document/2115504.html. Zob. również Chatham House, *The Internet Under Attack: Insights from Afghanistan and Ukraine on Maintaining a Resilient Internet in Conflict and Crisis* [„Atak na internet: doświadczenia związane z sytuacją w Afganistanie i Ukrainie jako wskazówki przyczyniające się do utrzymania odpornego na ingerencje internetu w warunkach konfliktu i kryzysu”], sierpień 2024, www.chathamhouse.org/sites/default/files/2024-08/2024-08-23-internet-under-attack-shires-wilkinson.pdf, s. 23. Faktyczna Generalna Dyrekcja ds. Wywiadu „monitoruje działalność osób, w szczególności działaczy społeczeństwa obywatelskiego, dziennikarzy, mediów, obrońców praw człowieka, instytucji edukacyjnych, prawników i ośrodków zdrowia w całym kraju”. Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 6.

¹⁰² W ciągu pierwszych sześciu miesięcy 2024 r. de facto władze miały zabić 4 osoby i „zatrzymać oraz uwięzić co najmniej 252 osoby pod zarzutem współpracy z i powiązań z ich zbrojnymi grupami opozycyjnymi. Liczba ta wzrosła niemal pięciokrotnie, o 199 przypadków w porównaniu z tym samym okresem w 2023 r.” Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 17–18. Zob. również Rada Praw Człowieka ONZ, *The Human Rights Situation in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 4 lutego 2025 r., A/HRC/57/22, www.ecoi.net/en/file/local/2114653/g2416116.pdf, pkt 18; Rawadari, *Afghanistan Human Rights Situation Report 2023* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], marzec 2024, <https://rawadari.org/reports/afghanistan-human-rights-situation-report-2023/>, s. 13–14, 18. Byli urzędnicy rządowi i członkowie ANDSF byli aresztowani rzekomo z tego powodu. Zob. UNAMA, *A Barrier to Securing Peace: Human Rights Violations Against Former Government Officials and Former Armed Force Members in Afghanistan* [„Bariera dla pokoju: przypadki naruszania praw człowieka byłych członków rządu i dawnych przedstawicieli sił zbrojnych Afganistanu”], 22 sierpnia 2023 r., https://unama.unmissions.org/sites/default/files/a_barrier_to_securing_peace_aug_2023_english_0.pdf, s. 9.

¹⁰³ „Talibowie wyznają ultrakonserwatywną sunnicką interpretację islamu. Tymczasem około 10 do 15 procent Afgańczyków to szyci, a ponadto istnieje znaczna liczba sufich, niewielkie grupy ahmadyistów oraz niektórzy hinduiści i sikhowie. Talibowie nie zadeklarowali, że praktyki szyickie lub sufickie są zakazane. Nie uznają jednak ahmadyistów, a w przeszłości prześladowali niektórych ich przywódców. Większość ludności afgańskiej niebędącej muzułmanami również żyje pod groźbą prześladowań, w szczególności bahaici, buddyści, zaratusztrianie i chrześcijanie, którzy praktykują swoją wiarę potajemnie lub ukrywają się. Nieznana liczba Afgańczyków uważa się za agnostyków lub ateistów bądź nie praktykuje islamu ani żadnej innej religii. Władze talibskie uznają każdą osobę, która porzuciła islam, za winną apostazji – przestępstwa, które według nich powinno być karane śmiercią”. HRW, *Religious Freedom in Afghanistan: Three Years After the Taliban Takeover* [„Wolność religijna w Afganistanie: trzy lata po przejściu władzy przez talibów”], 19 marca 2025 r., www.hrw.org/news/2025/03/20/religious-freedom-afghanistan-three-years-after-taliban-takeover.

¹⁰⁴ Departament Stanu USA, *2023 Report on International Religious Freedom: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące wolności religijnej na szczeblu międzynarodowym: Afganistan”], 26 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111571.html; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan*, A/HRC/52/84, 9 lutego 2023 r., <https://docs.un.org/en/A/HRC/52/84>, pkt 41. „Oprócz nakazania praktyk religijnych dla muzułmanów, [ustawa o krwawieniu cnót i zapobieganiu występkom] ogranicza również praktykowanie lub wyznawanie innych religii niż islam, na przykład poprzez zakaz noszenia krzyżyków i innych »niemuzułmańskich« symboli oraz zakaz obchodzenia świąt niemających podstaw w islamie”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krwawieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 64. „Mniejszości w Islamskim Emiracie Afganistanu, takie jak sikhowie, hinduiści i szyci, czują się coraz bardziej niepewnie”. Fundacja Bertelsmanna, *BTI 2024 Country Report Afghanistan* [„Sprawozdanie krajowe BTI dotyczące Afganistanu z 2024 r.”], 19 marca 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2105789/country_report_2024_AFG.pdf, s. 7.

¹⁰⁵ „Z doniesień medialnych wynika, że chrześcijanie, muzułmanie ahmadyści, bahaści, hinduiści i sikhowie jeszcze bardziej wycofali się z udziału w życiu publicznym; większość z nich pozostała w ukryciu lub zdecydowała się opuścić kraj. Sikhowie, hinduiści, chrześcijanie i inne niemuzułmańskie mniejszości religijne zgłaszały utrzymujące się przypadki nekania ze strony muzułmanów. Według źródeł międzynarodowych bahaści i chrześcijanie nadal żyją w nieustannym strachu przed ujawnieniem”. Departament Stanu USA, *2023 Report on International Religious Freedom: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące wolności religijnej na szczeblu międzynarodowym: Afganistan”], 26 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111571.html. Zob. również Departament Stanu USA, *2023 Report on International Religious Freedom: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące wolności religijnej na szczeblu międzynarodowym: Afganistan”], 26 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111571.html.

nękanie z powodu praktyk religijnych niezgodnych z narzuconym kanonem, głównie muzułmanie z innych odłamów, takich jak salafici, szyici, ismailici czy sufi¹⁰⁶. Zgłaszano, że szyici doświadczali ograniczeń, przemocy fizycznej, nękania, arbitralnych aresztowań i zatrzymań za publiczne eksponowanie symboli religijnych oraz za obchodzenie dorocznych świąt religijnych¹⁰⁷. Z doniesień wynika, że de facto władze zmuszały ismailitów do nawrócenia na islam sunnicki w prowincji Badachschan¹⁰⁸.

35. Mniejszości etniczne, do których należą Hazarowie, Tadżycy, Turkmeni, Baluchowie i Uzbegy, pozostają niedostatecznie reprezentowane na wszystkich szczeblach administracji rządowej i twierdzą, że de facto władze dyskryminują ich poprzez ograniczanie dostępu do pomocy i usług publicznych lub ich niesprawiedliwy podział¹⁰⁹. De facto władze miały opowiadać się po stronie grup pasztuńskich w sporach o ziemię, m.in. poprzez przymusowe wysiedlanie mieszkańców należących do mniejszości etnicznych, w tym Hazarów, a także wyburzanie dzielnic zamieszkałych przez mniejszości w Kabulu¹¹⁰. Według ekspertów, z którymi rozmawiała Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), Hazarowie padają ofiarą dyskryminacji i złego traktowania ze strony innych grup etnicznych, a często również ze strony lokalnych funkcjonariuszy de facto władz¹¹¹.

www.ecoi.net/en/document/2111571.html.

¹⁰⁶ UNAMA, *De Facto Authorities' Moral Oversight in Afghanistan: Impacts on Human Rights* [„Nadzór moralny faktycznych władz w Afganistanie: konsekwencje dla praw człowieka”], lipiec 2024, www.ecoi.net/en/file/local/2112252/moral_oversight_report_english_final.pdf, s. 12–13. Zob. również Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 35–36. Szyccy Hazarowie zgłaszali konfiskatę książek religijnych na przejściu granicznym z Iranem. Hasht-e-Subh Daily, *Escalation of Attacks on Hazaras and Taliban Lawmaking: Increasing Restrictions on Shia Followers* [„Eskalacja ataków na Hazarów i prawodawstwo talibskie: nasilenie represji wobec szyitów”], 16 września 2024 r., <https://8am.media/eng/escalation-of-attacks-on-hazaras-and-taliban-lawmaking-increasing-restrictions-on-shia-followers/>. „Mieszkańcy Pandższiru i salafici byli celem ataków talibów, ponieważ ich pochodzenie geograficzne lub religia były niesłusznie utożsamiane z przynależnością do zbrojnych grup będących w konflikcie z talibami”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 52. „Między 17 stycznia a 3 lutego w prowincji Badachschan co najmniej 50 mężczyzn należących do społeczności ismailitów zostało zmuszonych do przejścia na sunnizm przez lokalne de facto władze, w tym inspektorów de facto Departamentu ds. Krzewienia Cnót i Zapobiegania Występkom. Mężczyzn zabierano nocą z domów, by zadawać im pytania na temat religii. Ci, którzy odmówili konwersji, byli poddawani przemocy fizycznej, przymusowi i groźbom śmierci. Ponadto de facto władze utworzyły kilka religijnych madras w rejonach zamieszkałych przez ismailitów w tej prowincji i nakazały, by dzieci ismailickie zostały tam zapisane i otrzymywały nauczanie religijne oparte na wierze sunnickiej”. UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January – March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., www.ecoi.net/en/file/local/2127630/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 6.

¹⁰⁷ Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 35–36; Centre for Information Resilience, *Restrictions on Shias During Muharram* [„Restrykcje nakładana na szyitów podczas muharramu”], 31 lipca 2024 r., www.info-res.org/afghan-witness/reports/restrictions-on-shias-during-muharram/.

¹⁰⁸ UNAMA, *Update on the Human Rights Situation in Afghanistan: January – March 2025* [„Aktualizacja informacji na temat sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie: styczeń–marzec 2025 r.”], 1 maja 2025 r., http://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf, s. 6; Rawadari, *Afghanistan Human Rights Situation Report 2024* [„Sprawozdanie dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie w 2024 r.”], marzec 2025, <https://rawadari.org/reports/afghanistan-human-rights-situation-report-2024/>, s. 45–46.

¹⁰⁹ Rawadari, *The Afghanistan Mid-Year Human Rights Situation Report* [„Sprawozdanie śródroczne dotyczące sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], sierpień 2024, <https://rawadari.org/reports/the-afghanistan-mid-year-human-rights-situation-report-january-june-30-2024/>, s. 33–36. Według doniesień społeczności koczownicze, takie jak Jogli i Chori Frosh, również pozostają zmarginalizowane. Fundacja Bertelsmanna, *BTI 2024 Country Report Afghanistan* [„Sprawozdanie krajowe BTI dotyczące Afganistanu z 2024 r.”], 19 marca 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2105789/country_report_2024_AFG.pdf, s. 7. Zob. również Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 22 lutego 2024 r., A/HRC/55/80, <https://docs.un.org/en/a/hrc/55/80>, pkt 50.

¹¹⁰ BAMF, *Briefing Notes: July to December 2024* [„Notatki z odpraw: lipiec–grudzień 2024 r.”], 31 grudnia 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2120351/AFG_July-December2024_en.pdf, s. 2; The Guardian, *Revealed: The Truth Behind the Taliban's Brutal Kabul 'Regeneration' Programme* [„Ujawniamy prawdę o brutalnym talibskim programie „rewitalizacji” Kabulu”], 18 listopada 2024 r., www.theguardian.com/global-development/2024/nov/18/revealed-the-truth-behind-the-talibans-brutal-kabul-regeneration-programme; ACAPS, *Afghanistan: Understanding the Key Human Safety and Security Issues that Returnees to Afghanistan Are Facing* [„Afganistan: zrozumienie kluczowych kwestii wywierających wpływ na bezpieczeństwo, z jakimi mierzą się osoby powracające do Afganistanu”], 16 sierpnia 2024 r., www.acaps.org/fileadmin/Data_Product/Main_media/20240815_ACAPS_AFGHANISTAN_-_Key_human_safety_and_security_issues_01.pdf, s. 6–7; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], A/HRC/52/84, 9 lutego 2023 r., <https://docs.un.org/en/A/HRC/52/84>, pkt 45–49; Afghanistan Analysts Network (AAN), *Conflict Management or Retribution? How the Taliban Deal with Land Disputes Between Kuchis and Local Communities* [„Zarządzanie konfliktem czy odwet? W jaki sposób talibowie rozstrzygają spory o ziemię między kuchis a przedstawicielami lokalnych społeczności”], 22 grudnia 2022 r., www.afghanistan-analysts.org/en/reports/political-landscape/conflict-management-or-retribution-hoe-the-taliban-deal-with-land-disputes-between-kuchis-and-local-communities/.

¹¹¹ Choć de facto władze mianowały kilku Hazarów na stanowiska kierownicze w kraju, lokalni dowódcy i przedstawiciele innych grup etnicznych mogą traktować Hazarów odmiennie, z uwagi na historyczną i kulturową wrogość. Zob. EUAA, *Country Focus: Afghanistan* [„Informacje o państwie: Afganistan”], www.ecoi.net/en/file/local/2117560/2024_11_EUAA_COI_Report_Afghanistan_Country_Focus.pdf, s. 122–124. Społeczności Hazarów twierdziły, że de facto władze kierują przeciwko nim działania w postaci przymusowych eksmisji, a także zabójstw i tortur. Zob. Departament Stanu USA, *2023 Report on International Religious Freedom: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2023 r. dotyczące wolności religijnej na szczeblu międzynarodowym: Afganistan”], 26 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111571.html.

36. Hazarowie wyznania szyickiego stali się celem „szeroko zakrojonych i systematycznych” ataków ze strony IS-KP, które miały miejsce w meczetach oraz w dzielnicy Daszt-e-Barchi w Kabulu i w wyniku których zginęły setki osób¹¹². Grupa ta atakowała również sufich i miejsca ich kultu¹¹³. Dochodziło także do ataków wymierzonych w hindusów, sikhów i chrześcijan¹¹⁴.
37. Mniejszości etniczne i religijne w Afganistanie są narażone na poważne naruszenia praw człowieka ze strony de facto władz i podmiotów niepaństwowych, w warunkach utrzymującej się historycznej dyskryminacji oraz coraz bardziej wrogiego otoczenia społecznego i politycznego. W związku z tym osoby należące do niektórych mniejszości religijnych i etnicznych, w szczególności niemuzułmańskie (w tym chrześcijanie, bahaici, sikhowie i hinduiści), szyici oraz mużułmańskie mniejszości przeladowane za praktyki nie-sunnickie (w tym ahmadijowie i ismailici), prawdopodobnie wymagają ochrony międzynarodowej. Inne osoby z tej grupy mogą również mieć potrzebę ochrony międzynarodowej w zależności od indywidualnych okoliczności sprawy.
- Afgańczycy (postrzegani jako osoby) o różnej orientacji seksualnej, tożsamości płciowej lub ekspresji płciowej (SOGIE)
38. W ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom praktyki seksualne między osobami tej samej płci są uznawane za przestępstwo i podlegają karze cielesnej, - co obejmuje również „tworzenie okazji i środków” dla takich relacji¹¹⁵. Przyjęcie tej ustawy doprowadziło do natychmiastowego wzrostu liczby kar wobec osób oskarżanych o zachowania homoseksualne¹¹⁶. Osoby o różnej orientacji seksualnej, tożsamości płciowej lub ekspresji płciowej (SOGIE) były arbitralnie aresztowane i przetrzymywane w złych warunkach, gdzie doświadczały tortur, nieludzkiego i poniżającego traktowania oraz przemocy seksualnej i fizycznej¹¹⁷. Ze względu na wszechobecne piętno społeczne osoby o różnej orientacji seksualnej, tożsamości płciowej lub ekspresji płciowej doświadczają dyskryminacji i przemocy ze strony rodzin i lokalnych społeczności, nie mając dostępu do ochrony, wymiaru sprawiedliwości ani podstawowych usług¹¹⁸.
39. Uwzględniając, że osoby (postrzegane jako) mające odmienną orientację seksualną, tożsamość płciową lub ekspresję płciową są narażone na kryminalizację, nękanie, tortury i zatrzymania zarówno

¹¹² Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 22 lutego 2024 r., A/HRC/55/80, <https://docs.un.org/en/a/hrc/55/80>, pkt 58. Zob. również HRW, *Attacks Target Afghanistan's Hazaras* [„Ataki na afgańskich Hazarów”], 3 maja 2024 r., www.hrw.org/news/2024/05/03/attacks-target-afghanistans-hazaras; The Diplomat, *The Plight of Hazaras Under the Taliban Government* [„Trudna sytuacja Hazarów pod rządami talibów”], 24 stycznia 2024 r., <https://thediplomat.com/2024/01/the-plight-of-hazaras-under-the-taliban-government/>.

¹¹³ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 49; Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 21 lutego 2025 r., S/2025/109, <https://docs.un.org/en/A/79/797>, pkt 20, 32.

¹¹⁴ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 49.

¹¹⁵ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 59.

¹¹⁶ Ibid., pkt 60; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Access to Justice and Protection for Women and Girls and the Impact of Multiple and Intersecting Forms of Discrimination* [„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrona kobiet i dziewcząt oraz wpływ wielorakich i krzyżujących się form dyskryminacji”], 16 czerwca 2025 r., A/HRC/59/25, www.ecoi.net/en/file/local/2127745/g2508942.pdf, pkt 58. „[W] dniu 12 grudnia 2024 r. Sąd Najwyższy ogłosił, że trzech mężczyzn w Kunduzie zostało skazanych na 39 batów oraz od czterech do siedmiu lat więzienia za »sodomie«”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 67. Zob. również VOA, *Taliban Publicly Flog Afghan Woman, 3 Men Amid UN Outcry* [„Talibowie publicznie chłoszczą afgańskie kobiety, 3 mężczyzn apeluje do ONZ”], 29 października 2024 r., www.voanews.com/a/taliban-publicly-flog-afghan-woman-3-men-amid-un-outcry/7843308.html; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], A/79/330, 30 sierpnia 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2118768/n2425329.pdf, pkt 53.

¹¹⁷ Rada Bezpieczeństwa ONZ, *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security* [„Sytuacja w Afganistanie i jej konsekwencje dla pokoju i bezpieczeństwa na szczeblu międzynarodowym”], 21 lutego 2025 r., S/2025/109, <https://docs.un.org/en/A/79/797>, pkt 37; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 68. Zob. również HRW, *“Even If You Go to the Skies, We’ll Find You”* [„Znajdziemy Cię choćby w niebie”], 26 stycznia 2022 r., www.hrw.org/report/2022/01/26/even-if-you-go-to-the-skies-we-will-find-you/lgbt-people-afghanistan-after-taliban-takeover.

¹¹⁸ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Study on the So-Called “Law on the Promotion of Virtue and the Prevention of Vice”* [„Badanie poświęcone tzw. ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom”], 25 lutego 2025 r., A/HRC/58/74, www.ecoi.net/en/file/local/2122388/g2503026.pdf, pkt 60; Departament Stanu USA, *2023 Country Report on Human Rights Practices: Afghanistan* [„Badanie poświęcone praktykom w zakresie praw człowieka z 2023 r.: Afganistan”], 23 kwietnia 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2107599.html. „Wobec przemocy zarówno popełnianej, jak i akceptowanej przez talibów w Afganistanie nie istnieją żadne ścieżki dochodzenia sprawiedliwości dla osób LGBTQIA+”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *The Phenomenon of an Institutionalized System of Discrimination, Segregation, Disrespect for Human Dignity and Exclusion of Women and Girls* [„Zjawisko zinstytucjonalizowanego systemu dyskryminacji, segregacji, pogardy dla godności człowieka oraz wykluczania kobiet i dziewcząt”], 13 maja 2024 r., A/HRC/56/25, <https://docs.un.org/en/A/HRC/56/25>, pkt 55.

ze strony de facto władz, jak i podmiotów niepaństwowych, można uznać, że należą one do grup potrzebujących ochrony międzynarodowej.

Ofiary handlu ludźmi oraz osoby narażone na ryzyko stania się ofiarą handlu ludźmi

40. Afgańscy mężczyźni, a także afgańskie kobiety i dzieci, zwłaszcza znajdujący się w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, padają ofiarą handlu ludźmi w celu zmuszania ich do pracy, wykorzystywania seksualnego i innych form przemocy,¹¹⁹ a w przypadku dziewcząt – do zawierania przymusowych małżeństw¹²⁰. Zgodnie z doniesieniami trwający kryzys gospodarczy i humanitarny zwiększa ryzyko, że ubogie rodziny zostaną zmuszone do sytuacji pracy poddańczej¹²¹. Ponadto nadal utrzymuje się praktyka bacha bazi, polegająca na wykorzystywaniu młodych chłopców przez wpływowych mężczyzn w celach towarzyskich i seksualnych, mimo że została ona zakazana przez talibów na mocy ustawy o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom¹²². Talibowie umieszczają w więzieniach i znęcają się nad ofiarami handlu ludźmi, w tym bacha bazi i traktują je jak przestępców¹²³. Odnotowuje się także wzrost liczby przypadków małżeństw przymusowych i dziecięcych, nawet wśród bardzo młodych dziewcząt – zarówno z przyczyn ekonomicznych, jak i z obawy przed przymusowym małżeństwem z członkiem talibów¹²⁴. Jak wynika z doniesień, ograniczenia w dostępie dziewcząt do edukacji, pogłębiają zjawisko małżeństw dzieci oraz przymusowych, handlu ludźmi i innych form nadużyć¹²⁵. Talibowie i inne grupy zbrojne werbują dzieci i wykorzystują je w konfliktach zbrojnych¹²⁶. Praca dzieci jest zjawiskiem powszechnym; wiele z nich

¹¹⁹ RFE/RL, *Taliban's Ban on Organ Transplants Deprives Afghans of Lifesaving Treatment* [„Wprowadzenie zakazu dokonywania przeszczepów przez talibów pozbawia Afgańczyków dostępu do metod leczenia ratujących życie”], 20 grudnia 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2120479.html; BBC, *Afghanistan: 'I Drug my Hungry Children to Help Them Sleep'* [„Afganistan: podaję substancje odurzające moim głodnym dzieciom, aby pomóc im zasnąć”], 24 listopada 2022 r., www.bbc.com/news/world-asia-63733683; Al Jazeera, *Desperate Afghans Sell Kidneys amid Poverty, Starvation* [„Zdesperowani Afgańczycy sprzedają nerki, aby uniknąć biedy i głodu”], 28 lutego 2022 r., www.aljazeera.com/news/2022/2/28/desperate-afghans-resort-to-selling-kidneys-to-feed-families; The Straits Times, *'One-Kidney Village': Desperate Afghans Resort to Selling their Organs to Feed Families* [„Wioska ludzi z jedną nerką: zdesperowani Afgańczycy sprzedają organy, aby żywić rodziny”], 28 lutego 2022 r., www.straitstimes.com/asia/south-asia/one-kidney-village-desperate-afghans-resort-to-selling-their-organs-to-feed-families; New York Times, *In Afghanistan, a Booming Kidney Trade Preys on the Poor* [„Rozwinięty rynek handlu nerkami w Afganistanie żeruje na biednych”], 6 lutego 2021 r., www.nytimes.com/2021/02/06/world/asia/selling-buying-kidneys-afghanistan.html.

¹²⁰ Departament Stanu USA, *2024 Trafficking in Persons Report: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2024 r. dotyczące handlu ludźmi: Afganistan”], 24 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111579.html.

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid. „Jak podkreślono w poprzednich raportach, specjalny sprawozdawca pozostaje głęboko zaniepokojony utrzymującym się wzorcem przemocy seksualnej wobec dzieci. Obejmuje to praktykę znaną jako bacha bazi, poważną formę wykorzystywania i znęcania się nad dziećmi, która istniała już przed przejęciem władzy przez talibów. Specjalny sprawozdawca zauważa, że bacha bazi jest zakazana w ustawie o krzewieniu cnót i zapobieganiu występkom. Wciąż jednak brakuje niezbędnych mechanizmów ochrony dzieci”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], A/79/330, 30 sierpnia 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2118768/n2425329.pdf, pkt 31. „Praktyka bacha bazi jest nieustannie trudna do monitorowania, ponieważ jest prowadzona potajemnie (zwłaszcza od czasu jej penalizacji), głównie przez wysoko postawionych, dobrze ustosunkowanych Afgańczyków”. UN Women, *Afghanistan: Gender Country Profile 2024* [„Afganistan: profil sytuacji w obszarze płci w państwie w 2024 r.”], 7 czerwca 2024 r., www.unwomen.org/sites/default/files/2024-06/Afghanistan%20Gender%20Profile%202024.pdf, s. 30. Zob. również Departament Pracy USA, *2023 Findings on the Worst Forms of Child Labor: Afghanistan* [„Ustalenia dotyczące najgorszych form pracy dzieci poczynione w 2023 r.: Afganistan”], 5 września 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2116109.html.

¹²³ Departament Pracy USA, *2023 Findings on the Worst Forms of Child Labor: Afghanistan* [„Ustalenia dotyczące najgorszych form pracy dzieci poczynione w 2023 r.: Afganistan”], 5 września 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2116109.html. „Talibowie utrzymują ośrodki detencyjne, w których zmuszają zatrzymanych – w tym ofiary handlu ludźmi, dzieci i dorosłych oskarżonych o »przestępstwa moralne« – do pracy przymusowej lub umieszczają ich w warunkach wskazujących na pracę przymusową”. Departament Stanu USA, *2024 Trafficking in Persons Report: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2024 r. dotyczące handlu ludźmi: Afganistan”], 24 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111579.html.

¹²⁴ „Rozpowszechnienie wczesnych, przymusowych i dziecięcych małżeństw wśród dziewcząt jest alarmująco wysokie i stale rośnie. Strach przed przymusowym małżeństwem z członkiem talibów skłania rodziny w całym kraju do wydawania młodych córek za mąż jako środek ochrony. Dodatkowo trudności ekonomiczne powodują, że rodziny traktują małżeństwo jako sposób na złagodzenie obciążeń finansowych. Global Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2121426/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 10. Zob. również Departament Pracy USA, *2023 Findings on the Worst Forms of Child Labor: Afghanistan* [„Ustalenia dotyczące najgorszych form pracy dzieci poczynione w 2023 r.: Afganistan”], 5 września 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2116109.html.

¹²⁵ RFE/RL, *Millions of Afghan Girls Barred From School for Fourth Consecutive Year* [„Miliony afgańskich dziewcząt objęte zakazem uczęszczania do szkół czwarty rok z rzędu”], 27 marca 2025 r., www.ecoi.net/en/document/2123845.html; Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 1; Global Protection Cluster, *Afghanistan: Protection Analysis Update* [„Afganistan: Aktualizacja analizy dotyczącej poziomu ochrony”], styczeń 2025, www.ecoi.net/en/file/local/2121426/afghanistan_pau_dec_2024_final_0.pdf, s. 7–8, 10–11. W lutym 2024 r. UN Women przewidziała – na podstawie prognoz statystycznych – że jeśli ograniczenia w dostępie do edukacji pozostaną w mocy, odsetek małżeństw dzieci wzrośnie o 25 procent. UN Women, *Projections for Afghan women and girls: 'We Hope We Will Not Be Left Alone to Fight for our Rights'* [„Prognozy dotyczące sytuacji afgańskich kobiet i dziewcząt: «Mamy nadzieję, że nie będziemy musiały same walczyć o nasze prawa»”], luty 2024, https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2024-05/af-cx-unwomenxdoaha-brief_feb2024.pdf, p. 1.

¹²⁶ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Children and Armed Conflict: Report of the Secretary-General* [„Dzieci i konflikty zbrojne: sprawozdanie Sekretarza Generalnego”], 17 czerwca 2025 r., A/79/878, www.ecoi.net/en/file/local/2126448/n2510498.pdf, pkt 14; Departament Stanu USA, *2024 Trafficking in Persons Report: Afghanistan* [„Sprawozdanie z 2024 r. dotyczące handlu ludźmi: Afganistan”], 24 czerwca 2024 r., www.ecoi.net/en/document/2111579.html.

jest zmuszanych do pracy w branżach takich jak „tkactwo dywanów, wypalanie cegieł, służba domowa, handel ludźmi w celach seksualnych (w tym bacha bazi), pasterstwo, rolnictwo, warsztaty rzemieślnicze, budownictwo, górnictwo, żebractwo, prace wymagające niskich kwalifikacji, uprawa i zbiór maku, wydobywanie soli, drobna przestępczość, przemysł narkotyków, handel bronią, prowadzenie ciężarówek oraz transport i hotelarstwo”¹²⁷.

41. Ofiary handlu ludźmi – zwłaszcza kobiety i dzieci znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej lub narażone na ryzyko handlu ludźmi – mogą potrzebować ochrony międzynarodowej, w zależności od indywidualnych okoliczności sprawy.

Dostępność ochrony

42. W świetle dostępnych informacji dotyczących powszechnych naruszeń praw człowieka popełnianych przez de facto władze oraz braku niezależnego sądownictwa¹²⁸ UNHCR uznaje, że de facto władze nie są skłonne ani zdolne do zapewnienia ochrony Afgańczykom narażonym na prześladowania, w tym na prześladowania społeczne ze strony członków rodziny lub innych członków społeczności.

Możliwość wewnętrznej ucieczki lub relokacji

43. Wobec niestabilności sytuacji w całym Afganistanie, w połączeniu z poważnym kryzysem gospodarczym i humanitarnym, UNHCR uznaje, że nie jest właściwe odmawianie Afgańczykom ochrony międzynarodowej na podstawie możliwości alternatywnej ucieczki wewnętrznej lub relokacji.

Przesłanki wyłączenia

44. Wśród obywateli Afganistanu ubiegających się o ochronę międzynarodową mogą znajdować się osoby, które były zaangażowane w działania mieszczące się w zakresie klauzul wyłączenia określonych w art. 1F konwencji z 1951 r.¹²⁹ W takich przypadkach konieczne jest dokładne zbadanie kwestii indywidualnej odpowiedzialności za czyny mogące skutkować wyłączeniem z ochrony międzynarodowej. Ponadto, aby zachować cywilny charakter ochrony międzynarodowej, państwa musiałyby dokładnie oceniać sytuację przybywających osób, aby zidentyfikować osoby zaangażowane w działania wojskowe i oddzielić je od cywilnej populacji uchodźców¹³⁰.

Zmiana okoliczności jako podstawa nowych lub kolejnych wniosków

45. UNHCR wzywa państwa przyjmujące wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, aby zapewniły afgańskim wnioskodawcom, którzy złożyli wniosek przed 15 sierpnia 2021 r., lecz nie otrzymali jeszcze decyzji, możliwość przedstawienia dodatkowych informacji na poparcie swojego wniosku w świetle zmienionych okoliczności w Afganistanie oraz nowych lub nasilonych zagrożeń, z jakimi mogą się mierzyć. Podobnie UNHCR apeluje, aby państwa te umożliwiły Afgańczykom, którzy przebywali poza Afganistanem przed 15 sierpnia 2021 r., lecz dotychczas nie mieli potrzeby ubiegania się o ochronę międzynarodową, złożenie wniosku *sur place* w oparciu o nowe ryzyka, na jakie mogą być narażeni w Afganistanie wskutek zmienionej sytuacji w kraju.
46. UNHCR wzywa również państwa przyjmujące, aby zapewniły Afgańczykom, których wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został odrzucony przed 15 sierpnia 2021 r., możliwość złożenia nowego lub kolejnego wniosku na podstawie tego, że obecna sytuacja w Afganistanie stanowi zmianę

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ „Uczni religijni, prawnicy specjalizujący się w prawie islamskim oraz osoby powiązane osobiście z talibami zastąpiły sędziów, w rezultacie czego wymiar sprawiedliwości jest podporządkowany względem politycznym i nie może być uznany za niezależny”. Fundacja Bertelsmanna, *BTI 2024 Country Report Afghanistan* [„Sprawozdanie krajowe BTI dotyczące Afganistanu z 2024 r.”, 19 marca 2024 r., www.ecoi.net/en/file/local/2105789/country_report_2024_AFG.pdf, s. 11–12. „Wielu Afgańczyków wyraźnie dało do zrozumienia specjalnemu sprawozdawcy, że utracili zaufanie do wymiaru sprawiedliwości po tym, jak talibowie systematycznie zastąpili kobiety i mężczyzn – sędziów i prokuratorów – osobami, które często nie mają przygotowania prawniczego”. Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Situation of Human Rights in Afghanistan* [„Sytuacja w zakresie przestrzegania praw człowieka w Afganistanie”], 20 lutego 2025 r., A/HRC/58/80, www.ecoi.net/en/file/local/2122391/g2501399, pkt 90. Zob. również The Law Society of England and Wales, *The Situation of Women in the Justice System in Afghanistan* [„Sytuacja kobiet w afgańskim systemie wymiaru sprawiedliwości”], 10 lutego 2024 r., <https://prdsitecore93.azureedge.net/-/media/files/campaigns/international-rule-of-law/the-situation-of-women-in-the-justice-system-in-afghanistan.pdf>, s. 3–4.

¹²⁹ UNHCR, Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej nr 5: stosowanie klauzul wyłączenia: art. 1F Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r., 4 września 2003 r., CR/GIP/03/05, www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2003/en/14733.

¹³⁰ Zob. UNHCR, Wytyczne dotyczące zachowania cywilnego i humanitarnego charakteru ochrony międzynarodowej, grudzień 2018 r., www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2018/en/122651.

okoliczności, mogącą uzasadniać potrzebę udzielenia ochrony międzynarodowej zarówno w formie nadania statusu uchodźcy lub w innej formie.

47. Uwzględniając nadrzędny charakter Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r.¹³¹, UNHCR wzywa państwa przyjmujące do umożliwienia Afgańczykom, którzy przed 15 sierpnia 2021 r. korzystali z uzupełniających form ochrony międzynarodowej – w tym ochrony uzupełniającej w ramach prawa Unii Europejskiej – niebędących równoważnymi ochronie uchodźczej pod względem statusu prawnego i zakresu praw, złożenia nowego wniosku o nadanie statusu uchodźcy w świetle zmienionych okoliczności w Afganistanie.

Ochrona czasowa

48. W krajach, w których nie funkcjonują systemy udzielania ochrony międzynarodowej, UNHCR nadal wzywa państwa do zapewnienia wszystkim Afgańczykom ochrony przed zawracaniem na granicy zgodnie z ich zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego i regionalnego. UNHCR zachęca państwa do ustanowienia podstawy prawnej pobytu dla Afgańczyków – na przykład w formie ochrony czasowej lub innych rozwiązań pobytowych – z odpowiednimi zabezpieczeniami, do czasu gdy na podstawie obiektywnej oceny będzie można stwierdzić, że sytuacja w zakresie praw człowieka i bezpieczeństwa w Afganistanie uległa trwałej poprawie, a w przypadku braku potrzeby ochrony międzynarodowej dobrowolny powrót będzie możliwy w sposób bezpieczny i godny¹³². Do tego czasu osoby z Afganistanu korzystające z ochrony czasowej lub innych rozwiązań pobytowych powinny mieć zapewniony dostęp do podstawowych usług i praw na równych, niedyskryminujących zasadach, w tym do rejestracji cywilnej, opieki zdrowotnej, edukacji, łączenia rodzin, swobody przemieszczania się, schronienia oraz prawa do pracy¹³³.

Łączenie rodzin

49. UNHCR niezmiennie apeluje do państw o ułatwienie i przyspieszenie procedur łączenia rodzin Afgańczyków, których bliscy pozostali w Afganistanie lub zostali przesiedleni w różnych częściach regionu. Zasada jedności rodziny jest chroniona przez prawo międzynarodowe, w tym przez wiążące instrumenty prawa regionalnego¹³⁴. Łączenie rodzin stanowi często jedyny sposób zapewnienia poszanowania prawa uchodźców do życia rodzinnego i jedności rodziny. W świetle obecnej sytuacji w Afganistanie UNHCR wyraża zaniepokojenie, że wielu afgańskich uchodźców może napotykać znaczne przeszkody administracyjne w realizacji tego prawa. Ponieważ wiele ambasad i konsulatów w Afganistanie wciąż pozostaje zamkniętych, UNHCR apeluje do państw, aby uwzględniały ograniczenia, z jakimi uchodźcy mogą się mierzyć w spełnianiu rygorystycznych wymogów administracyjnych i dokumentacyjnych dotyczących tych procedur. UNHCR proponuje bardziej pragmatyczne i elastyczne podejście, obejmujące między innymi zastosowanie nowoczesnych metod przetwarzania wniosków i przeprowadzanie zdalnych rozmów kwalifikacyjnych. UNHCR zachęca państwa do stosowania liberalnych i humanitarnych kryteriów przy określaniu członków rodziny uprawnionych do łączenia w ramach tych programów, z uwzględnieniem zróżnicowanych struktur i modeli rodzinnych¹³⁵.

¹³¹ UNHCR, *Providing International Protection Including Through Complementary Forms of Protection* [„Zapewnianie ochrony międzynarodowej m.in. za pośrednictwem uzupełniających form ochrony”], 2 czerwca 2005 r., EC/55/SC/CRP.16, www.refworld.org/docid/47dfb49d.html, pkt 6, 26.

¹³² UNHCR, Wytyczne w sprawie ustaleń dotyczących tymczasowej ochrony lub pobytu, luty 2014 r., www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2014/en/74916.

¹³³ Ibid.; Komitet Wykonawczy Programu Wysokiego Komisarza (ExCom), Konkluzja nr 111 (LXIV)-2013 w sprawie rejestracji ludności, 17 października 2013 r., www.refworld.org/policy/exconc/excom/2013/en/18494.

¹³⁴ UNHCR, *The Right to Family Life and Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection and the Family Definition Applied* [„Prawo uchodźców i innych osób potrzebujących ochrony międzynarodowej do życia rodzinnego i przebywania wraz z rodziną oraz stosowanie definicji rodziny”], styczeń 2018, II wydanie, www.refworld.org/reference/research/unhcr/2018/en/120412 (zob. w szczególności rozdział 2); UNHCR, *Summary Conclusions on the Right to Family Life and Family Unity in the Context of Family Reunification of Refugees and Other Persons in Need of International Protection* [„Wnioski podsumowujące dotyczące prawa do życia rodzinnego i przebywania z rodziną w kontekście łączenia rodzin uchodźców i innych osób potrzebujących ochrony międzynarodowej”], debata ekspertów przy okrągłym stole, 4 grudnia 2017 r., www.refworld.org/reference/confdoc/unhcr/2017/en/120836 (zob. w szczególności pkt 3 i odniesienia do regionalnych instrumentów prawnych zawarte w tym punkcie). Zob. również UNHCR *Guidelines on International Legal Standards Relating to Family Reunification for Refugees and other Beneficiaries of International Protection* [„Wytyczne w zakresie międzynarodowych norm prawnych dotyczących łączenia rodzin uchodźców i innych osób korzystających z ochrony międzynarodowej”], grudzień 2024, www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2024/en/149243.

¹³⁵ UNHCR, *UNHCR Calls on States to Expedite Family Reunification Procedures for Afghan Refugees* [„Biuro UNHCR wzywa państwa do usprawnienia procedur łączenia rodzin w odniesieniu do afgańskich uchodźców”] 15 października 2021 r., www.unhcr.org/news/briefing/2021/10/616935614/unhcr-calls-states-expedite-family-reunification-procedures-afghan-refugees.html.

Powroty do Afganistanu

50. UNHCR uznaje podstawowe prawo człowieka do powrotu do kraju pochodzenia. Wszelka pomoc udzielana przez UNHCR uchodźcom powracającym do Afganistanu ma na celu wsparcie osób, które – mając pełną wiedzę o sytuacji w miejscu swojego pochodzenia lub w innej, wybranej przez siebie lokalizacji – dobrowolnie decydują się na powrót. Działania UNHCR mające na celu wspieranie dobrowolnych powrotów do Afganistanu, w tym wysiłki na rzecz trwałej reintegracji powracających uchodźców i osób wewnętrznie przesiedlonych, nie mogą być interpretowane jako ocena przez UNHCR bezpieczeństwa lub innych aspektów sytuacji w Afganistanie w odniesieniu do osób, które uzyskały ochronę międzynarodową w państwach przyjmujących. Dobrowolny powrót i przymusowy powrót to procesy o zasadniczo odmiennym charakterze, wiążące się z różnymi obowiązkami poszczególnych uczestników.
51. Zgodnie z zasadą *non-refoulement*, uchodźcy oraz osoby, których status uchodźcy nie został jeszcze ustalony, nie mogą być przymusowo odsyłane¹³⁶. Sytuacja w Afganistanie pozostaje niestabilna i może jeszcze przez dłuższy czas być niepewna, co stwarza poważne wyzwania dla zapewnienia bezpiecznego i godnego powrotu osób, co do których ustalono, że nie potrzebują ochrony międzynarodowej. W tym kontekście UNHCR wzywa państwa do zachowania szczególnej ostrożności przy rozważaniu przymusowych powrotów do Afganistanu osób, co do których ustalono, że nie potrzebują ochrony międzynarodowej, biorąc pod uwagę trwający i zakrojony na szeroką skalę kryzys humanitarny w tym kraju oraz potencjalny destabilizujący wpływ powrotów na dużą skalę na niestabilną sytuację w Afganistanie¹³⁷.
52. Zgodnie z zobowiązaniem państw członkowskich ONZ, przyjętym w ramach Globalnego Forum na rzecz Uchodźców, dotyczącym sprawiedliwego podziału odpowiedzialności za międzynarodową ochronę uchodźców, UNHCR uznaje, że państwa przyjmujące nie powinny odsyłać Afgańczyków ubiegających się o ochronę międzynarodową ani afgańskich uchodźców do Iranu ani Pakistanu, ponieważ kraje te od dziesięcioleci z hojnością goszczą zdecydowaną większość światowej populacji uchodźców z Afganistanu¹³⁸.
53. UNHCR będzie nadal monitorować sytuację w Afganistanie, aby oceniać potrzeby Afgańczyków w zakresie ochrony międzynarodowej.

Wrzesień 2025

UNHCR

¹³⁶ Zgromadzenie Ogólne ONZ, Konwencja dotycząca statusu uchodźców, 28 lipca 1951 r., zbiór traktatów ONZ, t. 189, s. 137, www.refworld.org/legal/agreements/unga/1951/en/39821; oraz Zgromadzenie Ogólne ONZ, Protokół dotyczący statusu uchodźców, 31 stycznia 1967 r., zbiór traktatów ONZ, t. 606, s. 267, www.refworld.org/legal/agreements/unga/1967/en/41400.

¹³⁷ UNHCR, *Needs Intensify as 1.4 Million People Return to Afghanistan* [„Potrzeby rosną po powrocie 1,4 mln osób do Afganistanu”], 4 lipca 2025 r., www.unhcr.org/news/briefing-notes/unhcr-needs-intensify-1-4-million-people-return-afghanistan; UNHCR, *UNHCR Sees Sharp Increase of Afghan Returns in Adverse Circumstances from Iran to Afghanistan* [„Biuro UNHCR zwraca uwagę na gwałtowny wzrost liczby Afgańczyków powracających do kraju z Iranu wskutek niekorzystnego rozwoju sytuacji w tym państwie”], 28 czerwca 2025 r., www.unhcr.org/news/press-releases/unhcr-sees-sharp-increase-afghan-returns-adverse-circumstances-iran-afghanistan.

¹³⁸ Na dzień 30 czerwca 2025 r. zarejestrowanych było 3 477 100 afgańskich uchodźców, Afgańczyków ubiegających się o ochronę międzynarodową oraz Afgańczyków w sytuacji podobnej do uchodźczej w Iranie oraz 1 758 600 w Pakistanie. W okresie od 1 stycznia do 11 września 2025 r. do Afganistanu powróciło lub zostało przymusowo odesłanych 2 680 241 osób, w tym ponad 2 miliony z Iranu. UNHCR, *Data Portal: Afghanistan Situation* [„Portal danych: sytuacja w Afganistanie”], <https://data.unhcr.org/en/situations/afghanistan> (dostęp: 15 września 2025 r.). UNHCR kontynuuje działania rzecznicze wobec państw regionu i wzywa do zapewnienia, by powroty do Afganistanu odbywały się w sposób dobrowolny, bezpieczny i godny. UNHCR, *Needs Intensify as 1.4 Million People Return to Afghanistan* [„Potrzeby rosną po powrocie 1,4 mln osób do Afganistanu”], 4 lipca 2025 r., www.unhcr.org/news/briefing-notes/unhcr-needs-intensify-1-4-million-people-return-afghanistan; UNHCR, *UNHCR Sees Sharp Increase of Afghan Returns in Adverse Circumstances from Iran to Afghanistan* [„Biuro UNHCR zwraca uwagę na gwałtowny wzrost liczby Afgańczyków powracających do kraju z Iranu wskutek niekorzystnego rozwoju sytuacji w tym państwie”], 28 czerwca 2025 r., www.unhcr.org/news/press-releases/unhcr-sees-sharp-increase-afghan-returns-adverse-circumstances-iran-afghanistan; UNHCR, *As Afghans Are Forced to Return, UNHCR Seeks Support for Humanitarian Crisis* [„W świetle wymuszania powrotu Afgańczyków do kraju Biuro UNHCR występuje o wsparcie na rzecz przeciwdziałania kryzysowi humanitarnemu”] 29 kwietnia 2025 r., www.unhcr.org/news/briefing-notes/afghans-are-forced-return-unhcr-seeks-support-humanitarian-crisis.